

DWARS

GROENLINKSE JONGEREN

NOTULEN PROGRAMMACONGRES 2024

10 FEBRUARI 2024

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave	2
Opening	4
Mededelingen dagvoorzitter	4
Verantwoording Programmacommissie	6
Uitleg stemmethodes	8
Amendementen Beginselprogramma	9
Amendement 1: Manifest voor DWARS denken & doen	9
Amendement 2: Een duidelijke en simpele tekst voor iedereen	12
Amendement 3: Echt duurzaam	12
Stemming Beginselprogramma	14
Amendementen Politiek programma	15
Categorie 1	15
Categorie 2	15
Amendement 190: Voorstel tot wijzingen van amendement 16	15
Amendement 16: Hoge inkomens mogen best een lager nettoloon	16
Amendement 56: Er zijn meer vrijstellingen dan alleen het kopen van een huis.	16
Amendement 57: Schaf de familiehypotheek af	16
Amendement 128: Deel met je lezer je redenering! 2035 komt ergens vandaan.	16
Amendement 129: Punt niet op zijn plaats	16
Amendement 130: Soms moet je gewoon naar je werk, laten we dat serieus nemen met elkaar.	16
Amendement 66: SUV's zijn vervuilende kindermoordenaars, energieslurpers, ruimte-innemers en gewoon lelijk	16
Amendement 132: De friese taal stimuleren	16
Amendement 191: Geen permanente leden in de Veiligheidsraad van Verenigde Naties I	16
Amendement 192: Geen permanente leden in de Veiligheidsraad van Verenigde Naties II	17
Amendement 195	17
Categorie 3 (deel 1)	17
Amendement 9: Limburg is ons voorbeeld	17
Amendement 134: Referendum is een stem van de meerderheid, niet van de gemarginaliseerde!	17
Amendement 135: Gekozen Burgemeester?	18
Amendement 137: AOW naar 65 is mokerduur, Laat je jeugd niet creperen onder de AOW'ers	19
Amendement 138: Einde aan mokerveel Inkomen: Streven naar Financiële Gelijkheid	19

Amendement 139: Uitbreiden en concreet maken van vermogensbelasting	20
Amendement 140: Erven, maar niet te veel	21
Amendement 141: Duurzaam investeren: normeren is effectiever dan prikkelen	22
Amendement 142: Iedereen die nu nog in fossiel zit moet gewoon betalen	22
Amendement 143: Tandartsenzorg is noodzakelijke zorg (werktitel: introduceren schooltandarts)	23
Amendement 144: Verduidelijking reclameverbod alcohol en tabak	23
Amendement 146: Alles blijft hetzelfde over online zorg	24
Amendement 147: Gevangenen hebben al recht op zorg	24
Amendement 148: Sluit de gesloten jeugdzorg	24
Amendement 149: We snappen dit standpunt niet?	25
Amendement 151: Schrap tegenstrijdigheid in toewijzing sociale huur	25
Amendement 152: Studentenhuisvesters zijn al woningcorporaties	25
Pauze	26
Categorie 3 (deel 2)	27
Amendement 153: Circulair, biobased, klimaatpositief, natuurinclusief, cradle2cradle, ecovriendelijk, zero waste en biomimetisch bouwen	27
Amendement 154: Beeldend en Begrijpelijke taal: Wijziging van de subtitels	27
Amendement 127: Begrijpelijke woorden met Politieke Kleur	27
Amendement 155: Tegen dwaalsporen voor klimaatbeleid (Nieuw Artikel) 2/2	28
Amendement 156: Houd kleine kernen bereikbaar	28
Amendement 131: Boten go brrrr	29
Amendement 188: Voorstel tot wijziging van amendement 157	29
Amendement 157: Wie het laast komt, wie het hardst huult (geamendeerd met Amendement 188)	30
Amendement 158: Van grijs naar groen en blauw	30
Amendement 160: Betere implementatie van de individuele studietoeslag	30
Amendement 161: Wettelijke verankering cultuureducatie	30
Amendement 162: Meer cultuureducatie met kwaliteit!	31
Amendement 163: Kunstonderwijs is geen bijzaak	31
Amendement 164: Een brede waardering voor kunstvakdocenten	31
Amendement 165: zijinstroomtraject voor kunstvakdocenten	32
Amendement 166: Een politieke papepel	32
Amendement 167: Breng het debat in het onderwijs	33
Amendement 168: Ook taal is kunst	33
Amendement 169: De natiestaat voorbij	33
Amendement 170: Genuanceerder Chinastandpunt I	34
Gewijzigd Amendement 195	34

categorie 4	35
Amendement 171: Schrappen Verbod op vernieling heilige geschriften	35
Amendement 189: Voorstel tot wijzingen van amendement 133	36
Amendement 133: Het gaat om de inhoud, niet het geld	37
Amendement 172-a: Wijzigingsvoorstel om hoofdstuk 2, punt 13 over "verplichte referenda" te schrappen	38
Amendement 173: Het kapitalisme hoort in de KLIKO	38
Amendement 35: Niet stallen vermogen in eigen bedrijf	39
Amendement 177: Verbied gokken en reclame voor gokken	39
Amendement 175: Fuck gokken	40
Amendement 178: Privévluchten	40
Amendement 159: Geen dansende muizen op tafel	41
Amendement 179: Verbied TOEGEVOEGD suiker. Een mango behoudt hiermee zijn bestaansrecht deel 2	41
Amendement 181: Seks is leuk!	42
Amendement 182a: wijzigingsvoorstel op amendement '182: Gelijkheid van onderwijs'	42
Amendement 183: Toegang tot alle delen, een voorstel voor meer diversiteit	43
Amendement 174: Reclame: OP=OP!	44
Amendement 194: Reclameverbod	46
Amendement 184: Erken etnische zuivering en genocide op de Palestijnen	47
Amendement 185: Twee staten oplossing	48
Amendement 40: Op naar een rookvrije generatie (werktitel: roken is lame)	50
Stemming Politiek Programma	51
Einde	51

OPENING

Rick heet iedereen welkom bij het programmacongres.

Er wordt begonnen door het dagpresidium vast te stellen. Deze bestaat uit

- Dagvoorzitter Neele Boelens
- Ochtendnotulist Job van Hussen
- Middagnotulist Max Rietberg
- Derde presidiumlid Imraan el Hamdaoui & Daan de Leur (Back-Up)

Het dagpresidium is vastgesteld per acclamatie.

MEDEDELINGEN DAGVOORZITTER

Neele opent het congres.

Neele: Voordat we met het congres beginnen, zijn er enkele mededelingen:

- Veel plezier aan iedereen die Chinees nieuwjaar en Carnaval viert.
- Er zijn gevonden voorwerpen van het gala, daarvoor kun je naar Pepijn.
- De aanspreekpunten zijn: Janna Hoogenwerf, Liva Franken en Rik Bresters.
- Er is een terugtrekruimte voor als je stilte nodig hebt. Wees hier ook stil om het toegankelijk te houden.
- Vragen stel je door je hand op te steken met het groene stembriefje en te wachten tot je het woord krijgt. Bij het stellen van vragen moet je eerst je voornaam duidelijk zeggen. Stel je vragen alsjeblieft in begrijpelijk taalgebruik en wacht met praten tot de microfoon bij jou is.
- Het programma is heel erg vol. We moeten een beginselprogramma én 15 hoofdstukken behandelen. We hebben heel weinig tijd per amendement en we willen zo veel mogelijk verschillende mensen aan het woord laten. Ik vraag jullie dus om kritisch te zijn over of je écht een nieuwe vraag hebt. Misschien moet ik soms discussies afkappen zonder dat iedereen iets gezegd kan hebben, anders worden de congrescommissie én het bestuur heel verdrietig.
- Als je een punt wil maken over de congresorde, dat zijn dus beslissingen die ik als dagvoorzitter maak, bijvoorbeeld over de volgorde, dan maak je een 'punt van orde'. Hiervoor kan je opstaan en "punt van orde" roepen. Het is niet bedoeld voor inhoudelijke discussie.
- Als je een extra termijn voor vragen wilt aanvragen dan doe je dat via een punt van orde. Ik besluit dan of er een extra termijn komt. Je kunt geen derde termijn aanvragen, omdat jouw tweede termijnsvraag niet behandeld is.
- Als je met iemand wil kletsen of discussiëren, dan die dan buiten de zaal. In dit geval echt buiten buiten.
- Er mag alleen door Remco foto's of video's worden gemaakt van het congres. Neem alsjeblieft geen foto's van het congres op jouw telefoon, ook niet als je BeReal melding afaat. Indien je niet wil dat foto's van jou gedeeld worden kan je dat aangeven bij Judith.
- De Congrescommissie heeft ontzettend hard gewerkt aan de voorbereidingen van het congres, maar zijn ook dit weekend nog druk bezig. Ik wil de congrescommissieleden even naar voren vragen: Joshua, Wietse, Jeppe, Aislinn, Farah, Julian, Oscar, Gijs. (*Imraan heeft moeite met het goed zetten van de powerpoint*) *Applaus van het congres*
- Ook de Programmacommissie heeft erg hard gewerkt de afgelopen tijd, om het nieuwe concept-Beginselprogramma en concept-Politiek Programma te schrijven. Voordat jullie ze zometeen de schenen aan het vuur gaan leggen bij hun verantwoording – ja dat staat hier – roep ik hen ook even naar voren: Jelle, Aislinn, Srish, Arthur, Shela, Joeri.
- Tijdens het hele weekend geldt de gedragscode. Deze kun je vinden op de website en op de poster aan de muur. *Neele loopt de gedragscode punt voor punt door*.

Neele als voorzitter: Er zijn vandaag twee Stemtelcommissies. In de ochtend bestaat deze uit: Wietse van den Bos, Wessel Fonk, Gijs Broere, Renzo Gort en Sjoerd Pol. In de middag bestaat deze uit: Gijs Broere, Iris Vergeer, Bibey van der Voort, Ytim Engelaar en Tom Molenaar.

De Stemtelcommissie is vastgesteld per acclamatie.

VERANTWOORDING PROGRAMMACOMMISSIE

Jelle namens de Programmacommissie: Als toevoeging op onze verantwoording: we hebben een training toegankelijk schrijven gevolgd, gegeven door Neele. We hebben geprobeerd een zo toegankelijk mogelijk Politiek Programma te schrijven. Van alle ingediende amendementen zijn er 193 overgebleven, met 3 amendement op het Beginselprogramma. Bedankt aan iedereen die meegeholpen heeft voor het harde werk. Het bundelen kostte veel tijd. De congreskrant kostte ook veel tijd, bedankt aan de Programmacommissie daarvoor. Na veel overleg met de indieners hebben we veel amendementen naar Categorie kunnen verplaatsen. We kijken met veel plezier terug naar de bundelingsavond. Bedankt aan de Programmacommissie voor het afgelopen jaar.

Eerste termijn

Vincent: In verantwoording staat dat de opdracht niet was om een nieuw Beginselprogramma te schrijven. Wat is dan de motivatie om dit wel te doen? Waren samenhang en toegankelijkheid de hoofdredenen? Hoe is er bepaald wat erin komt? En hoe hebben jullie ervoor gezorgd dat het zo breed mogelijk gedragen wordt sinds het geschreven moest worden?

Lourens: Bedankt voor het schrijven. Over de samenwerking met de inhoudelijke commissies: Hoe hebben jullie die ervaren? Hebben die nuttige input gegeven? Of was het vooral heel veel werk? En hoe zien jullie andere vormen van samenwerking zoals een adviesrol?

Jelle namens de Programmacommissie als antwoord op Vincent: We vonden het Beginselprogramma verouderd. We hebben ervoor gekozen om een geheel nieuw Beginselprogramma te schrijven om de samenhang te verbeteren. Dat stond inderdaad niet in de opdracht. We zijn er snel op basis van de input achter gekomen dat er veel verbeterd kon worden wat ons betreft, ook qua toegankelijk taalgebruik. We hebben dan ook zo veel mogelijk input proberen te krijgen. We hebben zo snel mogelijk een enquête online proberen te zetten over het Beginselprogramma en hebben deze aangekondigd op het Zomercongres.

Jelle namens de Programmacommissie als antwoord op Lourens: Het contact verliep op het begin rommelig. Dat kwam doordat we nog niet zo'n strakke planning hadden en nog moesten opstarten. Het is belangrijk om alle geluiden te horen, niet alleen die van de commissies. Andere vormen vinden we daarom lastig. We hebben veel kunnen halen uit de input van de commissies.

Tweede termijn

Vincent: Het aanpassen van het Beginselprogramma heeft dus vooral te maken met dat deze verouderd zou zijn en met de toegankelijkheid ervan. Er zijn veel grote dingen veranderd. Er miste veel over leefbaarheid, het afschaffen van natiestaten, racisme, seksisme, enzovoorts. Is dat niet veel vergaander dan alleen een update?

Veerle: Het was me niet duidelijk dat we op inputavonden over het Politiek Programma ook zouden spreken over onze kernwaarden. Was het niet goed geweest om dat nog extra duidelijk te maken?

Jelle namens de Programmacommissie als antwoord op Vincent: Er zijn best wat punten die we anders opgeschreven hebben. We snappen dat het grote wijzigingen zijn. We hebben de input zoveel mogelijk proberen te verwerken, dan kan het zijn dat er enkele punten wegvallen.

Jelle namens de Programmacommissie als antwoord op Veerle: We hadden dit inderdaad beter kunnen communiceren. We hebben een enquête opgesteld om meer input te verkrijgen. We vonden namelijk dat we te weinig input hadden en we wilden van zo veel mogelijk DWARSers horen. We hadden het beter kunnen communiceren, maar dat probeerde we recht te zetten met enquêtes. Daarnaast hebben we aangegeven dat we open stonden voor gesprekken.

UITLEG STEMMETHODES

Neele als voorzitter: We hebben vandaag geen stemming op personen, dus alle stemmingen worden gedaan met groene briefjes.

Neele is haar stembriefje kwijt en steelt die van Job

Neele als voorzitter: Voor het aannemen van het voorstel voor het Beginselprogramma is een tweederde meerderheid nodig. Voor het Politiek programma en alle amendementen is een meerderheid van 50%+1 nodig.

Neele legt uit wat een meerderheid 50%+1 inhoudt en hoe het werkt.

Neele als voorzitter: Bij onduidelijkheid van de stemuitslag wordt de Stemtelcommissie erbij gehaald. Daarnaast is het belangrijk om je stembriefje niet te delen of te scheuren en als je deze kwijt bent dan heb je helaas pech. Hou je stembriefje dus goed bij je, zodat je stemrecht hebt. Ook als je niet zit bij het stemmen, dan telt je stem niet mee.

Er is geen onduidelijkheid en er zijn geen vragen uit de zaal.

AMENDEMENTEN BEGINSELPROGRAMMA

AMENDEMENT 1: MANIFEST VOOR DWARS DENKEN & DOEN

Martijn Staal namens de indieners: Beste strijdkameraden, dit is een Manifest voor DWARS denken en doen. De utopie van DWARS bestond en bestaat nog steeds uit vijf peilers. Het beginselprogramma steken we uit een nieuw moden en tijdloos jasje, zodat die weer voor 12 jaar en hopelijk langer door kan gaan. Het is bedoeld als stabiel fundament en een gids in deze roerige tijden en voor onvoorziene tijden in de toekomst. Dit amendement is ambitieus. Het Beginselprogramma is dan ook een ultiem vergezicht, een DWARSe utopie. Het is een horizon waar we in al onze politiek naartoe werken. We doen hierbij dan ook geen water bij de niet-alcoholische wijn. Door het uit te werken in het Politiek Programma, en deze aan te passen wanneer we nieuwe inzichten verwerken, is onze politieke koers blijvend actueel. We hopen op een inhoudelijk en constructief gesprek.

Sheila namens de ProCo: We hebben het voorstel voor een nieuw Beginselprogramma Het voorstel van de indieners zou ons voorstel volledig vervangen, wat naar ons idee geen recht zou doen aan de geleverde input van de vereniging. Alleen daarom al ontraden we dit voorstel. De indieners hebben op geen enkel moment contact met ons opgenomen over het amendement, ook niet tijdens de periode waarin input geleverd kon worden. We hebben ook een poging gedaan tot het bereiken van een compromis, maar dat is niet geluk. We hebben geprobeerd het Beginselprogramma zo toegankelijk mogelijk te schrijven, wat we missen in het voorstel van de indieners. We missen daarnaast ook andere belangrijke punten, zoals: de urgentie van de aanpak van de klimaatcrisis, het belang van vrede, een visie voor het ogaan met de leefomgeving op het lokale niveau, de noodzaak van bestaanszekerheid, het vieren van verbinding tussen mensen en het aanpakken van sociale ongelijkheid op alle niveaus. Bij dat laatste noemen wij bewust aandacht voor diversiteit. Daarom ontraden wij het voorstel van de indieners.

Eerste termijn

Renzo: Vraag aan de Programmacommissie. Er wordt gezegd dat de urgentie van de klimaatcrisis niet benoemd wordt in het amendement, maar er wordt wel balans met de wereld benoemd. Hoe zien jullie dat?

Stein: Vraag aan de Programmacommissie. Jullie zeggen dat het nieuwe voorstel voor het Beginselprogramma beter te lezen zou zijn, maar woorden dekken wel een bepaalde lading, dus het maakt wel uit welke je gebruikt. Hoe zien jullie dat? En er werd ook aangegeven dat er onduidelijkheid was in de communicatie en of er überhaupt een nieuw Beginselprogramma zou komen.

Wouter: Vraag aan de Programmacommissie. Waarom krijgt innovatie zo'n belangrijke plek als het aankomt op het tegengaan van de klimaatcrisis? Waar komt dit vandaan? Is er iets veranderd in de manier waarop DWARS hiernaar kijkt? Worden wij een soort D66 of Volt? Want onze focus op oplossingen die niet alleen berusten op innovatie is de reden dat ik een GroenLinkser ben.

Vincent: Vraag aan de Programmacommissie. Er wordt solidariteit genoemd, wat in de titel staat als leefbaarheid. Hoe hangt dat volgens jullie samen? Daarnaast wordt de uitbuiting van dieren niet benoemd in jullie voorstel, wat het voorstel sterker zou maken. Waarom staat dit er niet in?

Jelle namens de Programmacommissie als antwoord op Renzo: In ons voorstel noemen we specifiek de klimaatcrisis, maar missen dat in het amendement. Het wordt wel geïmpliceerd in het amendement, maar wij vonden het belangrijk om het in het Beginselprogramma te benoemen.

Jelle namens de Programmacommissie als antwoord op Stein: Je moet een afweging maken, zoals we ook doen in het Politiek Programma. In dit geval hebben we de keuze gemaakt voor meer toegankelijkheid, er zit namelijk geen begrippenlijst bij het Beginselprogramma. Daarom is de afweging meer gevallen richting toegankelijk taalgebruik dan het gebruik van specifieke woorden.

Jelle namens de Programmacommissie als antwoord op Wouter: Er is niet zozeer iets veranderd in het DWARSe denken hierover, maar het speelt nu wellicht meer dan vroeger. We worden zeker geen D66 of Volt. Bepaalde innovaties kunnen er wel voor zorgen dat de transitie naar 100% groene energie makkelijker wordt. Daarom dat we dit benoemd hebben.

Jelle namens de Programmacommissie als antwoord op Vincent: We hebben solidariteit inderdaad niet in de titel benoemd en hebben daar leefbaarheid van gemaakt. We denken dat onze titel ook voldoet. Misschien dat solidariteit beter was geweest, maar we hebben daar deze keuze in gemaakt. Daarnaast hebben we de uitbuiting van dieren wel in het Beginselprogramma opgenomen, maar dan impliciet. Die keuze hebben we gemaakt op basis van de input die we gekregen hebben. Met andere input hadden we misschien een andere keuze gemaakt.

Sheila namens de Programmacommissie als antwoord op Renzo en Vincent: We hebben deze keuzes gemaakt op basis van de input die we gekregen hebben. Dat hebben we niet zelf verzonnen.

Tweede termijn

Wietse: Vraag aan de indieners. De vragenstellers zojuist waren bijna allemaal ook indieners van het amendement en het waren zeer specifieke vragen. Is het te overwegen om niet met een amendement te komen dat het hele voorstel voor een nieuw Beginselprogramma vervangt, maar om te komen met een aantal amendementen?

Rik: Vraag aan de Programmacommissie. In jullie antwoord op de vraag over innovatie geven jullie aan dat jullie overwegingen zijn gemaakt op basis van de input die jullie hebben gekregen. Jullie zeggen in het stuk dat innovatie dé oplossing is voor de klimaatcrisis. Is dit ook zoals jullie het zien en zoals het bedoeld is, of interpreteer ik het dan verkeerd?

Frank: Vraag aan de Programmacommissie. Innovatie betekent iets als uitvindingen. Hoe zien jullie de balans tussen het aanpassen van ons consumptiegedrag en het gebruiken van uitvindingen om het gebruik van grondstoffen te verminderen?

Martijn namens de indieners als antwoord of Wietse: Het is niet één clubje, daar wil ik me graag van distantiëren. Voor de duidelijkheid, is dit hoe het gegaan is: Sabine, Veerle en ik keken in januari naar de voorstellen om te kijken wat er te verbeteren viel. Er waren weinig gesprekken geweest en we wisten niet dat de inputavonden ook voor het Beginselprogramma waren. Daarom leek het ons goed om een tegenvoorstel te doen om een gesprek los te krijgen op het congres. Het waren niet allemaal kleine punten, maar juist grote punten, zoals: de keuze tussen kansgelijkheid of zinsgeven en

ontplooiing; benadruk je de klimaatcrisis of geef je aan dat we netjes omgaan met de aarde, dieren, enzovoorts? Een ideologische verandering in de vereniging is ook dat we in de afgelopen 12 jaar een veganistische vereniging zijn geworden. Vandaar dat we een deel helemaal herschreven hebben, om het de lading beter te laten dekken. Dit stimuleert ook het gesprek en de discussie.

Jelle namens de Programmacommissie als antwoord op Rik: Innovatie is niet dé oplossing, maar slechts een deeloplossing. Wellicht dat we dit verkeerd verwoord hebben, maar het is zeker niet dé oplossing.

Jelle namens de Programmacommissie als antwoord op Frank: We zijn allemaal een bepaalde welvaart gewend. Het consumptiegedrag zover als nodig is terugdrinken is niet mogelijk, daarom dat ook innovatie nodig is.

Inge: Vraag aan de Programmacommissie. Jullie hadden het over begrijpelijk taalgebruik en dat jullie voor de toegankelijkheid andere woorden gekozen hebben. Was er niet de mogelijkheid om een Beginselprogramma te schrijven met de begrippen erin die we belangrijk vinden en een leesvriendelijke, toegankelijke versie apart, of een begrippenlijst.

Vincent: Vraag aan de Programmacommissie. Vinde de Programmacommissie niet dat het niet benoemen van racisme, seksisme en uitbuiting van dieren het Beginselprogramma minder krachtig maakt? Wat vinden jullie daarvan?

Shela namens de Programmacommissie als antwoord op Inge: We hebben nooit de keuze gemaakt om een principe weg te laten omdat het niet toegankelijk genoeg zou zijn. We hebben hier een goede balans in proberen te vinden. Twee Beginselprogramma's schrijven waarvan één compellerender geschreven is en de ander toegankelijk is, klinkt mooi. Het lijkt ons echter goed om in de basis al toegankelijk met elkaar te communiceren. Daarom hebben we hier ook geen begrippenlijst toegevoegd.

Jelle namens de Programmacommissie als antwoord op Inge: We hebben het zo veel mogelijk een lopende tekst proberen te maken. Dat vinden we ook goed aan het stuk van de indieners. Een begrippenlijst is niet handig en niet haalbaar.

Sheila namens de Programmacommissie als antwoord op Vincent: Als Programmacommissie zijn we niet perfect en we hebben ook geen perfect Beginselprogramma geschreven. We vinden het voorstel van de indieners waardevol en staan ook zeker inhoudelijk niet negatief tegen het volledige voorstel van de indieners. We hadden wel graag een gesprek gehad om tot een compromis te komen, zodat ook de stukken die geschreven zijn op basis van de input van de leden meegenomen had kunnen worden in hun voorstel. Nu moet er over twee heel verschillende voorstellen gestemd worden. We hebben jullie ook uitgenodigd voor het bespreken van de verschillen tussen de twee voorstellen.

Martijn: Het klopt dat de Programmacommissie contact gezocht heeft. Die heeft ook een beperkt voorstel gedaan om bepaalde punten van ons in hun voorstel mee te nemen. We hebben aangegeven ook per kopje een amendement in te willen doen. In verband met het behouden van een lopende tekst is dat alleen niet handig. Dat wilde de Programmacommissie zelf ook niet.

Neele als voorzitter: Het punt is duidelijk. We gaan niet verder met deze discussie en gaan stemmen. Voor dit amendement is een 50%+1 meerderheid nodig.

Punt van orde van Jelle: Als dit amendement wordt aangenomen worden amendement 2 en 3 niet behandeld en wordt er niet over gestemd.

Punt van orde van Jelle: Begrijp ik het goed dat voorstemmen voor dit amendement betekent dat dit dan het nieuwe Beginselprogramma wordt?

Neele als voorzitter: Nee, als dit amendement ingestemd wordt, dan vervallen amendement 2 en 3. Daarna moet er nog gestemd worden voor het Beginselprogramma, waar een tweederde meerderheid voor nodig is.

Neele: Ik heb mijn stembriefje teruggevonden!

Er wordt gejuicht

Amendement 1: Verworpen. Er is gestemd door middel van handopsteken met ondersteuning van de Stemtelcommissie. Het amendement is verworpen met 31 stemmen voor en 34 stemmen tegen.

AMENDEMENT 2: EEN DUIDELIJKE EN SIMPELE TEKST VOOR IEDEREEN

Wessel Fonk namens de indieners: We wilden de inleiding iets aanpassen.

Jelle namens de Programmacommissie: Overnemen.

Er zijn geen vragen.

Amendement 2: Aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 3: ECHT DUURZAAM

Elise namens de indieners. We vonden het nieuwe voorstel wat matig ten opzichte van wat we eerst hadden. Daarom hebben we het aangepast.

Jelle namens de Programmacommissie: Ontraden. Er valt met dit amendement een belangrijk stuk weg. Doorberekenen van de kosten doen we ook liever niet. Dat schuurt voornamelijk in het huidige Beginselprogramma.

Amendement op Amendement 3 door Merel:

Van:

“DWARS vindt dat mensen, nu en in de toekomst, waar ze ook wonen, recht hebben op een leefbare wereld. Daarom moeten we op een duurzame wijze met ons leefmilieu omgaan. Dit zijn we verplicht aan dier en natuur. Het is daarom essentieel dat we zo snel mogelijk overstappen op duurzame brandstoffen, hernieuwbare grondstoffen in de bouw en dat we streven naar biologische landbouw in de hele wereld. Daarnaast moeten welvarende landen hun consumptieniveau drastisch verlagen en moeten de milieu kosten worden door berekend in de prijs van een product.

DWARS vindt dat de mens een verantwoordelijkheid heeft en opzichten van alle diersoorten bij het in stand houden, al dan niet verbeteren van het milieu. De meeste dieren zijn nog afhankelijker van de natuur dan de mens en zijn de eerste slachtoffers van een onverantwoord milieubeleid. Net als mensen hebben de andere dieren een intrinsieke waarde en verdienen om die reden een waardige behandeling.”

Naar:

“DWARS vindt dat mensen, nu en in de toekomst, waar ze ook wonen, recht hebben op een leefbare wereld. Daarom moeten we op een duurzame wijze met ons leefmilieu omgaan. Dit zijn we verplicht aan dier en natuur. Het is daarom essentieel dat we zo snel mogelijk overstappen op duurzame brandstoffen, hernieuwbare grondstoffen in de bouw en dat we streven naar biologische landbouw in de hele wereld. Daarnaast moeten welvarende landen hun consumptieniveau drastisch verlagen en moeten de milieukosten worden doorberekend in de prijs van een product.

DWARS vindt dat de mens een verantwoordelijkheid heeft ten opzichte van alle diersoorten bij het in stand houden, al dan niet verbeteren van het milieu. De meeste dieren zijn nog afhankelijker van de natuur dan de mens en zijn de eerste slachtoffers van een onverantwoord milieubeleid. Net als mensen hebben de andere dieren een intrinsieke waarde en verdienen om die reden een waardige behandeling.”

Amendement wordt overgenomen door de indieners.

Punt van orde van Martijn: Dit is het laatste amendement, dus kan er nog een aparte vragenronde komen over het concept-Beginselprogramma zoals dat er dan geamendeerd ligt? Ik heb één vraag.

Neele opent de spekersrij over het gehele Beginselprogramma

Eerste termijn

Martijn: Zojuist is er bij het stemmen gezien dat er grote verdeeldheid is over de beginselen van de vereniging. Er hadden ook dingen beter gekund qua het creëren van draagvlak. Daarom heb ik een procesvoorstel: we behandelen het Beginselprogramma niet verder vandaag. We kijken of we een compromistekst kunnen maken. Die komt op de website met ruimte voor input van leden. Dat wordt verwerkt en dan behandeld op het Zomercongres.

Neele schorst de vergadering voor 2 minuten voor overleg.

Neele als voorzitter: Er is door de indieners van amendement gevraagd voor een nieuwe stemming over amendement 3.

Punt van orde van Tom Molenaar: Is het niet verstandiger om elke keer de Stemtelcommissie erbij te halen? Opnieuw stemmen kan de uiteindelijke stemming namelijk beïnvloeden.

Neele als voorzitter: Nee, dat duurt te lang. Vaak is het duidelijk te zien wat de uitslag is.

Amendement 3: Verworpen. Er is gestemd door middel van handopsteken met ondersteuning van de Stemtelcommissie. Het amendement is verworpen met 30 stemmen voor en 36 stemmen tegen.

Neele als voorzitter: Er is besloten om niet met het procesvoorstel van Martijn mee te gaan. Als je voor dit voorstel voor het Beginselprogramma bent, dan stem je voor en anders tegen.

Tweede termijn

Martijn: Ik weet dat je altijd nog wijzigingsvoorstellen in kan dienen, maar met het proces dat ik voorstel kun je zo veel mogelijk draagvlak creëren met de input van leden. De stemming net was 50/50 dus het leeft wel in de vereniging.

Joshua namens de Congrescommissie: We snappen je argumentatie. De Programmacommissie heeft in november 2022 een opdracht gekregen. Er kon input geleverd worden en er is input gevraagd. Dan is de keuze aan het lid om die input wel of niet te leveren, en er is ruim de tijd daarvoor geweest. Op een ander congres kan een ander Beginselprogramma nog gewijzigd worden. Het voorgestelde proces doet niet recht aan dit congres.

Neele als voorzitter: Weet dat je altijd zelf wat kan organiseren met betrekking tot dit soort zaken.

Punt van orde van Oscar: Laat elkaar allemaal alseblieft uitspreken.

Punt van orde van Jens: Als het voorgestelde Beginselprogramma niet wordt aangenomen, dan blijft het oude liggen. Het is dus niet zo alsof we dan geen Beginselprogramma hebben.

Neele als voorzitter: Inderdaad. Dit is een wijzigingsvoorstel op het oude Beginselprogramma. Als het wordt aangenomen dan mag er geapplaudisseerd worden, bij verwerpen geen applaus.

STEMMING BEGINSELPROGRAMMA

Nieuw Beginselprogramma: Verworpen. Er is gestemd door middel van handopsteken met ondersteuning van de Stemtelcommissie. Het amendement is verworpen met 32 stemmen voor en 37 stemmen tegen.

Punt van orde van Iris: Er is een grote wens voor een nieuw Beginselprogramma. Is het een idee om dat in aanloop naar het Zomercongres te organiseren?

Neele als voorzitter als antwoord op Iris: Dat is aan het bestuur.

AMENDEMENTEN POLITIEK PROGRAMMA

Neele als voorzitter legt de verschillende categorieën uit

Neele als voorzitter: Er is een aanpassing ten opzichte van de Congreskrant: Amendement 4 is verplaatst naar Categorie 4.

Punt van orde van Martijn: Waar zit Amendement 9?

Neele als voorzitter als antwoord op Martijn: Amendement 9 zit in Categorie 3.

Neele gaat verder met het uitleggen van de Categorieën.

Neele als voorzitter: Er is komt geen derde termijn bij Categorie 3. Categorie 4 is voor hete hangijzers zoals kernenergie, of... *spanning in de zaal loopt op* ...er is geen amendement over kernenergie...

Punt van orde van Rik: In versie 4 van de Congreskrant staat Amendement 195 er niet in, maar wel in de powerpoint in Categorie 2. Kan deze, als deze bestaat, naar Categorie 3 of 4?

Jelle namens de Programmacommissie als antwoord op Rik: We zijn vergeten om een amendement in de Congreskrant te zetten. Deze was in principe Categorie 1.

Punt van orde van Veerle: Er zijn amendementen op Amendement 16, hopelijk wordt dit duidelijk aangegeven.

Neele als voorzitter: Ik zal het goed aangeven als we deze amendementen behandelen.

CATEGORIE 1

Amendementen Categorie 1: Aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

CATEGORIE 2

AMENDEMENT 190: VOORSTEL TOT WIJZINGEN VAN AMENDEMENT 16

Neele als voorzitter: De indiener neemt het amendement niet over, dus we stemmen er apart over.

Punt van orde van Frank: Het is verwarrend dat er geen advies was van de Programmacommissie, die wilde een discussie begreep ik. Wat is dan precies de procedure?

Jelle namens de Programmacommissie als antwoord op Frank: Er waren veel vragen over de amendementen, daarom dat we ze uit Categorie 1 hebben gehaald. We hebben geen advies gegeven, want dit amendement was vrij laat binnengekomen. We houden het op geen advies.

Punt van orde van Frank: Dit amendement is niet voor de deadline ingeleverd, want het was een amendement op een amendement.

Neele als voorzitter: Het blijft bij geen advies.

Amendement 190: Aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken met ondersteuning van de Stemtelcommissie. Het amendement is aangenomen met 32 stemmen voor en 15 stemmen tegen.

Neele als voorzitter: Graag zo snel mogelijk handen opsteken. Da gaan we nu stemmen over het aannemen van het geamendeerde Amendement 16.

AMENDEMENT 16: HOGE INKOMENS MOGEN BEST EEN LAGER NETTOLOON

Amendement 16: Aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 56: ER ZIJN MEER URIJSTELLINGEN DAN ALLEEN HET KOPEN VAN EEN HUIS.

Amendement 56: Aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 57: SCHAF DE FAMILIEHYPOTHEEK AF

Amendement 57: Aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

Er is onduidelijkheid over Amendement 127. Deze is verplaatst naar categorie 3.

AMENDEMENT 128: DEEL MET JE LEZER JE REDENERING! 2035 KOMT ERGENS VANDAAN.

Amendement 128: Verworpen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 129: PUNT NIET OP ZIJN PLAATS

Amendement 129: Verworpen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 130: SOMS MOET JE GEWOON NAAR JE WERK, LATEN WE DAT SERIEUS NEMEN MET ELKAAR.

Amendement 130: Verworpen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

Neele: Amendement 131 is naar categorie 3 verplaatst.

Punt van orde van Frank: Amendement 186 is ingetrokken.

AMENDEMENT 66: SUV'S ZIJN VERVUILENDE KINDERMOORDENAARS, ENERGIESLURPERS, RUIMTE-INNEMERS EN GEWOON LELIJK

Amendement 66: Aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 132: DE FRIESE TAAL STIMULEREN

Amendement 132: Verworpen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 191: GEEN PERMANENTE LEDEN IN DE VEILIGHEIDSRaad VAN VERENIGDE NATIES I

Arthur namens de Programmacommissie: Amendement 191 schaft het vetorecht af. Als Amendement 191 wordt aangenomen wordt Amendement 192 wél besproken en Amendement 193 niet. Als Amendement 191 wordt verworpen wordt Amendement 192 niet besproken en Amendement 193 wél.

Amendement 191: Aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

Daarom wordt Amendement 192 behandeld en Amendement 193 niet.

AMENDEMENT 192: GEEN PERMANENTE LEDEN IN DE VEILIGHEIDSRaad VAN VERENIGDE NATIES II

Amendement 192: Aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 195

Punt van orde van Rik: Amendement 195 is nieuw, dus die heb ik nog niet kunnen lezen.

Neele als voorzitter: Er komt even de tijd om Amendement 195 te lezen.

Punt van orde van Frank: Ik heb een klein amendement. Elke EU-wetgeving heeft ook een Nederlandse naam. Het lijkt me fijn als deze Nederlandse naam ook in het amendement opgenomen wordt.

Punt van orde van Wessel: Deze wetgeving is nog niet in Nederland geïmplementeerd, dus er is ook nog geen Nederlandse naam voor.

Martijn: Dat klopt niet...

Neele als voorzitter: We stoppen met deze discussie.

Punt van orde van Merel: De zin is krom verwoord, maar ik heb nog geen vervanging bedacht.

Neele als voorzitter: Dan stel ik voor om Amendement 195 naar Categorie 3 te verplaatsen, na de lunchpauze. Dan kan er nog nagedacht worden over een goede verwoording.

CATEGORIE 3 (DEEL 1)

AMENDEMENT 9: LIMBURG IS ONS VOORBEELD

Frank als indiener: Ik heb geen uitleg.

Jelle namens de Programmacommissie: Ook geen verdere uitleg van de Programmacommissie.

Eerste termijn:

Martijn: Vraag aan de indiener. Hoe kijken de indiener en de Programmacommissie naar de koloniale oorsprong van het woord "gouverneur"?

Frank namens de indieners als antwoord op Martijn: De naam "gouverneur" stamt niet direct uit de koloniale tijd. Het had ook andere toepassingen zoals in België, Frankrijk en de VS.

Amendement 9: Aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken met ondersteuning van de Stemtelcommissie. Het amendement is aangenomen met 33 stemmen voor en 30 stemmen tegen.

AMENDEMENT 134: REFERENDUM IS EEN STEM VAN DE MEERDERHEID, NIET VAN DE GEMARGINALISEERDE!

Neele als voorzitter: De indiener is er niet en er is ook geen toelichting van de Programmacommissie.

Amendement 134: Aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken met ondersteuning van de Stemtelcommissie. Het amendement is aangenomen met 25 stemmen voor en 20 stemmen tegen.

AMENDEMENT 135: GEKOZEN BURGEMEESTER?

Oscar namens als indiener: Er zijn veel argumenten tegen een gekozen burgemeester. Ik wil er een aantal kort aanstippen:

- De functie van burgemeester is vooral om openbare orde en veiligheid te waarborgen. Dit is een politiek neutrale rol. Het is juist van belang dat een burgemeester neutraal is, omdat die vaak besluiten moet nemen die niet per se populair zijn voor burgers maar die wel in het belang zijn van de gemeente en de veiligheid.
- Als een burgemeester verkiesbaar is, moet er meer rekening gehouden worden met politieke verhoudingen, bijvoorbeeld met toekomstige verkiezingen. Het fijne van een niet-verkozen burgemeester is juist dat die een stabiele basis vormt waaromheen de gemeentelijke politiek zich kan bewegen en dat een burgemeester geen rekening hoeft te houden met herkozen worden.
- Verder moet er nagedacht worden over populisme, een persoon die niet geschikt is, of een PVV burgemeester. Persoonlijk zie ik liever geen burgemeester Jan Smit of Dion Graus. Enige uitzondering is Rob Kemps, oftewel Snollebollekes.

Fijne carnaval iedereen!

Punt van orde van [naam niet genoemd]: Stemmen we bij dit amendement dan voor of tegen de gekozen burgemeester?

Neele als voorzitter als antwoord op [naam niet genoemd]: Bij dit amendement stemmen we om de gekozen burgemeester uit het concept-Politiek Programma te halen.

Eerste termijn

Quinten: Vraag aan de Programmacommissie. Er staat dat de burgemeester ook ontslagen kan worden door de raad. Gaat dat niet in tegen het mandaat van de burgemeester?

Hendrik: Vraag aan de Programmacommissie. Ik begrijp de toelichting niet. In de laatste zin staat er dat de gekozen burgemeester zorgt voor politieke neutraliteit. Ik vraag me af hoe jullie tot die conclusie zijn gekomen.

Aislinn namens de Programmacommissie als antwoord op Hendrik: Met neutraliteit bedoelen we dat er een afgewogen keuze is gemaakt voor de burgemeester door de mensen zelf, en niet door de raad die dat namens hen doet.

Aislinn namens de Programmacommissie als antwoord op Quinten: Deze is moeilijk. Het moet nog steeds mogelijk zijn om iemand te ontslaan. Met een gekozen burgemeester heb je een goede politieke basis om vanuit te werken, maar die moet nog steeds aanspreekbaar zijn op de fouten die die maakt. Dat is dan controlerende rol van de raad.

Amendement 135: Verworpen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 137: AOW NAAR 65 IS MOKERDUUR, LAAT JE JEUGD NIET CREPEREN ONDER DE AOW'ERS

Neele als voorzitter: We behandelen eerst Amendement 137, want die is verstrekkender.

Veerle namens de indieners: AOW-leeftijd verlagen is heel duur en gaat ten ons de jongeren. Dat lijkt me dus een slecht idee.

Punt van orde van Inge: Graag de goede slide op het scherm zetten.

Eerste termijn

Renzo: Vraag aan de indieners. Je zegt dat het verlagen van de AOW-leeftijd duur is, maar we zijn ook voor een basisinkomen. Het basisinkomen is ook een AOW voor iedereen en kost niet zo veel per persoon. Waarom is het volgens jou dan een slecht idee om de AOW-leeftijd te verlagen? Zeker omdat er ook in ons Politiek Programma staat dat we niet meer dan de helft van ons leven willen werken.

Vincent: Vraag aan de indieners. Er staat dat er een afweging gemaakt moet worden tussen vroeger stoppen met werken en de druk op jongeren die dat oplevert. In het Politiek Programma staat dat we niet meer dan de helft van ons leven willen hoeven te werken. Hoe rijm je die twee punten met elkaar?

Veerle namens de indieners als antwoord op Renzo: Het heeft te maken met belastingen. De AOW is een heel andere belastingcategorie. Bij het basisinkomen ligt de belasting bij de mensen die het geld niet nodig hebben. Bij de AOW krijgen ze een belastingvrij inkomen wat ze misschien niet nodig hebben, wat onvoorstelbaar duur is.

Wessel namens de indieners als antwoord op Vincent: De samenleving moet inderdaad op een andere manier ingericht worden, maar dat is nu nog niet zo. Het punt zoals het er nu staat als los punt in het Politiek Programma opnemen zou bijna een PVV-standpunt zijn en het kost heel veel geld. Dat geld geven we liever uit aan de klimaatcrisis en andere punten. Daarom gaan we liever niet voor het verlagen van de AOW-leeftijd.

Amendement 137: Aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

Er wordt dus niet gestemd over amendement 136.

AMENDEMENT 138: EINDE AAN MOKERVEEL INKOMEN: STREVEN NAAR FINANCIËLE GELIJKHEID

Wessel als indiener: In het programma staat nu dat we een maximuminkomen willen, maar niet hoeveel. Dan kan het nog steeds heel veel zijn, daarom wil ik een grens stellen. Er is geen rekenkundige basis voor die 150.000 euro, maar die is meer op basis van gevoel.

Arthur namens de Programmacommissie: We hebben hierbij twee vragen: 1. Is 150.000 euro het juiste bedrag? 2. Is het Politiek Programma de juiste plek om zoiets neer te zetten? In het huidige punt staat al dat we niet een asociaal hoog inkomen willen. Dat zegt inderdaad niks over de hoogte van dat inkomen, maar wel hoe we erover nadenken.

Eerste termijn

Neele als voorzitter: Ik ga maar twee vragen toestaan.

Fenna: Vraag aan de indiener. Is bij die 150.000 euro ook rekening gehouden met artiesten zonder vast inkomen die het ene jaar meer en het andere jaar minder verdienen, of met topsporters die niet hun hele leven kunnen werken?

Tijmen: Vraag aan de indiener. Hoe is die 150.000 euro tot stand gekomen? Zeker aangezien de Minister President meer dan dat verdient. Is er bij deze grens ook rekening gehouden met de impact op het bedrijfsleven?

Wessel als indiener als antwoord op Fenna: Het gaat hierbij over het inkomen voor dat jaar. Pensioenvoorzieningen voor topsporters zijn altijd nog mogelijk. Het gaat puur om het inkomen en niet om andere beloningen, maar hoe dat werkt is te ingewikkeld om in het Politiek Programma te zetten.

Wessel als indiener als antwoord op Tijmen: De Minister President mag best wat minder verdienen. Deze wijziging is positief voor het bedrijfsleven. Er zijn nu bepaalde mensen die meer geld verdienen dan nodig is. Ik heb geen berekening voor die 150.000 euro, dat is een eigen interpretatie. Ik zou niet weten wat je met meer dan dat zou moeten

Amendement 138: Verworpen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 139: UITBREIDEN EN CONCREET MAKEN VAN VERMOGENSBELASTING

Wessel namens de indieners: Ik wil hiermee een splitsing maken tussen belasting op vermogen en op erven. Daar mogen we als DWARS best verschillend over nadenken. Wat mij betreft mogen we ook specifiek maken over hoe we zaken belasten. We hebben mooie en dure plannen, en we mogen best concreet maken hoe we die gaan betalen.

Arthur namens de Programmacommissie: Oordeel congres. Voor context, de vraag is "wat vinden we een normaal rendement om te verdienen?" De Belastingdienst ziet 6,7% als een normaal rendement uit vermogen. Met dit voorstel gaan we omlaag. Het is een radicaal standpunt met grote gevolgen voor de financiële wereld, want die is gebaseerd op het verdienen op geld. Echter, in het voorstel komt inflatie niet naar voren. In het bestaande voorstel staat ook dat we progressief willen belasten. Zijn deze specifieke getallen dan nodig?

Punt van orde van Martijn: Kunnen we dit amendement naar Categorie 4 verplaatsen?

Neele als voorzitter: Ik ga vier vragen toestaan zonder tweede termijn. We verplaatsen het niet naar Categorie 4.

Eerste termijn

Inge: Vraag aan de indiener. Wordt er met specifieke procenten rekening gehouden met het feit dat het Politiek Programma voor meerdere jaren is en dat we die in de toekomst ook willen veranderen. Hoe hou je dit toekomstbestendig?

Elise: Vraag aan de indiener. Sommige mensen sparen voor hun pensioen middels beleggingen. Hoe kijk je daarnaar?

Wouter: Vraag aan de indiener. Het ECB gebruikt rente om economische prikkels af te geven. Ik ben bang voor de gevolgen van minder prikkels voor mensen om hun geld te sparen. Hoe kijkt de indiener hiernaar?

Daan: Vraag aan de indiener. 1,5% is enorm laag. De Beurs gaat omhoog én omlaag, dus het is lastig om verliezen op korte termijn terug te verdienen, waardoor beleggen niet meer winstgeven wordt. Heeft de indiener nagedacht over de economische gevolgen hiervan?

Wessel als indiener als antwoord op Inge: Die 2% is gebaseerd op het inflatiedoel van het ECB. Het is daarmee toekomstbestendig omdat het gebaseerd is op dit doel van het ECB. Als het dat jaar hoger of lager uitvalt heb je pech of mazzel.

Wessel als indiener als antwoord op Elise: Ik sta niet slecht tegenover een uitzondering van pensioenen, maar dat heb ik hier niet genoemd want het is erg specifiek.

Wessel als indiener als antwoord op Wouter: Ik ben het niet eens met het beleid van de ECB. Maar deze belasting geldt pas vanaf 60.000 euro.

Wessel als indiener als antwoord op Daan: De belasting wordt pas geheven als je je aandelen verkoopt. Het aanhouden van die aandelen zou dan juist gunstig zijn, omdat je er dan nog geen belasting over hoeft te betalen.

Amendement 139: Verworpen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 140: ERVEN, MAAR NIET TE VEEL

Wessel als indiener: Het leek me logisch om een apart perspectief te hebben voor belasting op erven.

Arthur: Een apart perspectief voor erven is wardevol. Op dit moment krijgt elk kind bij de erfenis een belastingvoordeel. In dit voorstel wordt het één belastingvoordeel voor alle kinderen. Dat betekent dat je bij meer kinderen, per kind minder voordeel hebt.

Eerste termijn

Martijn: Vraag aan de indiener. Door de vrijstelling over kinderen te verdelen, zorg je voor vermogensconcentratie. Wil die indiener een amendement overnemen voor een vrijstelling per kind?

Gijs: Vraag aan de indiener. Stel je ouders komen te overlijden, dan kan het erfbedrag alsnog boven de 90.000 euro uitkomen. Is er dan een regeling om ervoor te zorgen dat je alsnog niet te veel belasting hoeft te betalen?

Wessel als indiener als antwoord op Martijn: Ik heb het bekeken vanuit het perspectief van de persoon die het achterlaat. Des te meer kinderen die persoon zou hebben, des te meer die anders belastingvrij achter zou kunnen laten. Ik wil apart stemmen over een amendement op mijn amendement.

Wessel als indiener als antwoord op Gijs: Erfbelasting wordt betaald door mensen met heel veel vermogen. 90.000 euro is al heel ruim. Als je niet heel rijk bent, betaal je in principe geen belasting.

Neele: We gaan eerst stemmen over het amendement van Martijn.

Amendement op Amendement 140 door Martijn:

Van: "Erfbelasting is belast via een progressiefstelsel waarbij enkele vrijstellingen gelden. De partnervrijstelling bedraagt € 700.000 euro. In plaats van een vrijstelling per kind komt er een algemene vrijstelling voor kinderen van € 90.000 euro. De belasting die overblijft na aftrek van de

vrijstelling bedraagt 100%. Waarbij belasting op de woning pas wordt betaald als de woning is verkocht.”

Naar: “Erfbelasting is belast via een progressiefstelsel waarbij enkele vrijstellingen gelden. De partnervrijstelling bedraagt € 700.000 euro. In plaats van een vrijstelling per kind komt er een algemene vrijstelling voor elk kind van € 30.000 euro. De belasting die overblijft na aftrek van de vrijstelling bedraagt 100%. Waarbij belasting op de woning pas wordt betaald als de woning is verkocht.”

Amendement op Amendement 140: Aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

Amendement 140: Verworpen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 141: DUURZAAM INVESTEREN: NORMEREN IS EFFECTIEVER DAN PRIKKELEN

Veerle namens de indieners: Ze krijgen al genoeg belastingvoordelen.

Arthur namens de Programmacommissie: We willen met prikkels stimuleren dat bedrijven zo ver mogelijk gaan. Het is moeilijk om dit in de wet te verankeren. Financiële prikkels zijn volgens de indieners duurder voor de overheid, maar daar zijn we het niet mee eens, want belasting is ook een prikkel.

Eerste termijn

Janko: Vraag aan de indieners. Gaat de winst in verduurzaming over alle winst? Zo ja, hoe moeten werknemers dan betaald worden?

Martijn: Vraag aan de Programmacommissie. Is het mogelijk om een wettelijke zorg- en intentieplicht op te nemen?

Veerle namens de indieners als antwoord op Janko: Winst is wat je overhoudt als je iedereen al betaald hebt. Nu gaat dat naar de aandeelhouders. We zien liever meer naar medewerkers of verduurzaming gaan. Een wettelijke plicht lijkt ons effectiever dan een financiële prikkel.

Arthur namens de Programmacommissie als antwoord op Martijn: Dat is moeilijk handhaafbaar.

Amendement 141: Verworpen. Er is gestemd door middel van handopsteken met ondersteuning van de Stemtelcommissie. Het amendement is verworpen met 31 stemmen voor en 33 stemmen tegen.

AMENDEMENT 142: IEDEREEN DIE NU NOG IN FOSSIEL ZIT MOET GEWOON BETALEN

Veerle namens de indieners: Betalen pannenkoek.

Arthur namens de Programmacommissie: Het stoppen van fossiele investeringen komt terug in hoofdstuk 7 en hoeft dus niet ook in dit punt. Het doel van dit punt is om de energietransitie mogelijk te maken. We willen niet dat bedrijven fossiele investeringen doen, maar veel zijn al gedaan en hiermee verdwijnt de financiële prikkel voor vergroening.

Eerste termijn

Inge: Vraag aan de indieners. Is het overwogen om een verschil te maken tussen kleine en grote bedrijven?

Veerle namens de indieners als antwoord op Inge: Een belastingvrijstelling vonden we een slecht idee. Subsidies voor MKB's (middel- en kleinbedrijf) kan sowieso, dien gerust een amendement in. Maar een belastingvrijstelling lijkt me raar voor DWARS, omdat we Shell dan nog meer geld geven na alle subsidies.

Amendement 142: Aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 143: TANDARTSENZORG IS NOODZAKELIJKE ZORG (WERKTITEL: INTRODUCEREN SCHOOLTANDARTS)

Frank namens de indieners: Het commissieadvies klopt niet. Je gaat namelijk niet naar de supermarkt voor de tandarts. Er stond dus een verkeerd advies. We zijn het verder oneens met de brief van de minister. Je kan daarin zien dat het goed werkt op de scholen waar het al is en de tandarts moet toegankelijk zijn. Gezondheid is belangrijk voor school, je ontzorgt ouders, je kan de tandartsafpraak beter plannen in het rooster. Brief van deze rechtse minister klopt naar ons zicht niet en dit lijkt ons een betere oplossing.

Eerste termijn

Wessel: Vraag aan de indiener. Ik snap het idee, maar volgens mij kun je onder de 18 jaar al gratis naar de tandarts. Waarom dan dit amendement?

Frank namens de indieners als antwoord op Wessel: Kinderen slaan de tandarts nu vaak over. In het nieuws waren er zorgen over het gebit van kinderen. Dit lijkt ons een goede oplossing.

Jarno: Vraag aan de indiener. Waarom wordt er in het amendement alleen gesproken over basisscholen, middelbare scholen en het MBO?

Frank namens de indieners als antwoord op Jarno: De grens staat op 18 jaar, vandaar.

Amendement 143: Aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 144: VERDUIDELIJKING RECLAMEVERBOD ALCOHOL EN TABAK

Martijn namens de indieners: Het amendement klopt niet, het moet zijn dat "De huidige wetgeving voldoet niet, aangezien supermarkten nu gewoon een winkel kunnen openen binnen eigen winkel waar ze alsnog tabak verkopen." wordt geschrapt.

Martijn namens de indieners: Mand. Twee zinnen beter.

Jelle namens de Programmacommissie: Oordeel congres. We hebben het amendement eerder ontraden, omdat er toen iets in stond over een storefront.

Amendement 144: Aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

Neele: er wordt dus niet gestemd over amendement 145

AMENDEMENT 146: ALLES BLIJFT HETZELFDE OVER ONLINE ZORG

Martijn namens de indieners: Dit is al geregeld. Door het weg te halen, wordt het Politiek Programma toegankelijker

Amendement 146: Aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 147: GEVANGENEN HEBBEN AL RECHT OP ZORG

Martijn namens de indieners: De term “veroordeelde misdadigers” slaat niet noodzakelijk op mensen die nu in de gevangenis zitten. Daarmee is het punt ambigu. De Programmacommissie zegt iets over het buitenland, maar dat is raar want de rest van het Politiek Programma gaat ook over Nederland.

Joeri namens de Programmacommissie: Dit gaat over de kernwaarden van DWARS, dus we kunnen hier ook zeker spreken over het buitenland.

Eerste termijn

Jarno: Vraag aan de Programmacommissie: We zijn het eens dat iedereen zorg verdient. Dan snap ik “veroordeelde misdadigers” niet. In het buitenland is niet iedereen die in de gevangenis zit daadwerkelijk een misdadiger. Hoe ziet de Programmacommissie dat?

Tijmen: Vraag aan zowel de indieners als de Programmacommissie. Kunnen jullie misschien een zin toevoegen over dat dit zowel over het binnenland als het buitenland gaat?

Martijn namens de indieners als antwoord op Tijmen: Nee, want een veroordeelde misdadiger hoeft niet in de gevangenis te zitten. Ik wil af van het stigma dat dat wel zo is. Een veroordeelde misdadiger kan ook alweer vrij zijn, enzovoorts.

Joeri namens de Programmacommissie als antwoord op Jarno: Daar zou een amendement voor nodig zijn, want dit gaat over een nieuw punt.

Joeri namens de Programmacommissie als antwoord op Tijmen: Dat kan wel. Dat zou dan ingediend moeten worden als een amendement.

Amendement 147: Aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 148: SLUIT DE GESLOTEN JEUGDZORG

Neele als voorzitter: De indiener is niet aanwezig en er is geen toelichting van de Programmacommissie. Je mag een vraag stellen, maar de indiener kan deze niet beantwoorden.

Eerste termijn

Liva: Ik werk zelf in de jeugdzorg en ik ben ook tegen de jeugdzorg, maar wat wordt dan het alternatief voor jongeren die voor hun eigen veiligheid niet in de open jeugdzorg kunnen?

Stein: Ik weet niet wat de gesloten jeugdzorg is. Kan iemand dat toelichten?

Inge als antwoord op Stein: Je hebt jeugdzorg thuis, bij de therapeut, maar ook gesloten jeugdzorg. In dat laatste geval kun je de instelling niet verlaten en is je zeggenschap over je eigen lichaam beperkt.

Amendement 148: Aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 149: WE SNAPPEN DIT STANDPUNT NIET?

Neele als voorzitter: Als we Amendement 149 aannemen, stemmen we niet over Amendement 150.

Martijn namens de indieners: De hypotheekrente is stom en dit staat ook ergens anders al. Ik heb geen idee wat huurcontroles zijn, en dat terwijl ik er zelf best diep in zit. Waarom willen we huurcontracten flexibeler maken? Ik wil namelijk zekerheid over kunnen wonen waar ik nu woon.

Jelle namens de Programmacommissie: We kunnen ons vinden in beide punten, maar laten het graag over aan het congres welke het wordt.

Eerste termijn

Wessel: Vraag aan de indiener. Waar in het programma staat dan dat we af willen van hypotheekrenteaftrek?

Martijn namens de indieners als antwoord op Wessel: Dat staat in punt [ging te snel om mee te krijgen].

Amendement 149: Aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

Er wordt daarom niet over amendement 150 gestemd.

AMENDEMENT 151: SCHRAP TEGENSTRIJDIGHEID IN TOEWIJZING SOCIALE HUUR

Martijn namens de indieners. De punten zijn tegenstrijdig.

Jelle namens de Programmacommissie: We willen wel het systeem veranderen, want nu is het niet eerlijk als je meer recht hebt op een woning omdat je al op een bepaalde plek woont. Misschien is bonusjaar niet het goede woord, maar we hebben hier wel voor gekozen.

Eerste termijn

Fenna: Vraag aan de indieners. Waarom willen jullie beide punten schrappen? Het is naar mijn idee ook opgelost als we alleen punt 15 schrappen.

Wouter: Vraag aan de Programmacommissie. Zijn jullie niet bang dat er met zo'n systeem een race-to-the-bottom komt waarbij iedereen elke dag reageert op kamers die niet per se voor hen gunstig zijn?

Martijn namens de indieners als antwoord op Fenna: Dan heb je een punt waar iets in staat wat al gedaan wordt. Dat hoeven we wat mij betreft daarom niet per se meer te benoemen. Mand. Schrappen.

Jelle namens de Programmacommissie als antwoord op Wouter: We denken niet dat dat het geval gaat zijn. We willen een eerlijk systeem waarbij wachttijd niet de leidende factor is.

Amendement 151: Aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 152: STUDENTENHUISVESTERS ZIJN AL WONINGCORPORATIES

Martijn namens de indieners: Dit is al zo. Schrappen. Mand.

Er is geen toelichting door de Programmacommissie.

Eerste termijn

Veerle: Vraag aan de indieners. Ja, ik ben het ook wel eens niet eens met Martijn. Ze mogen dan niet uit zijn op winst, maar ze vervullen hun functie ook niet helemaal. Kunnen we het punt aanpassen in plaats van schrappen?

Martijn namens de indieners als antwoord op Veerle: Ik neem de suggestie over.

Amendement op Amendement 152 door Martijn:

Van: - (schrappen)

Naar: "Woningcorporaties moeten zich meer richten op hun maatschappelijke doel om betaalbare woningen te realiseren. Ze moeten beter luisteren naar huurders."

Amendement wordt overgenomen door de indieners.

Punt van orde van Frank: Graag "zorgen voor" in plaats van "realiseren"

Amendement op Amendement 152 door Frank:

Van: "Woningcorporaties moeten zich meer richten op hun maatschappelijke doel om betaalbare woningen te realiseren. Ze moeten beter luisteren naar huurders."

Naar: "Woningcorporaties moeten zich meer richten op hun maatschappelijke doel om te zorgen voor betaalbare woningen. Ze moeten beter luisteren naar huurders."

Amendement wordt overgenomen door de indieners.

Jens: Het punt is in eerste instantie op studentensteden gericht, dus graag "studentenhuisvesters" ervan maken.

Amendement op Amendement 152 door Jens:

Van: "Woningcorporaties moeten zich meer richten op hun maatschappelijke doel om te zorgen voor betaalbare woningen. Ze moeten beter luisteren naar huurders."

Naar: "Studentenhuisvesters moeten zich meer richten op hun maatschappelijke doel om te zorgen voor betaalbare woningen. Ze moeten beter luisteren naar huurders."

Amendement wordt overgenomen door de indieners.

Amendement 152: Aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

Neele als voorzitter: Er komt nu een aankondiging over de lunch.

Oscar: We hebben salades, vier verschillende. Voor allergieën staat er bij elk bakje een bordje met allergie-informatie. Je kan gewoon een bakje pakken.

Punt van orde van Huug: Wat gebeurt er met de punten die verplaatst zijn naar Categorie 3?

Neele als voorzitter: Die bespreken we na de lunch.

PAUZE

Neele heropent de vergadering om 13:42. Afdeling Amsterdam krijgt kort het woord om hun feest dat vanavond is te promoten.

CATEGORIE 3 (DEEL 2)

AMENDEMENT 153: CIRCULAIR, BIOBASED, KLIMAATPOSITIEF, NATUURINCLUSIEF, CRADLE 2CRADLE, ECOURIENDELIJK, ZERO WASTE EN BIOMIMETISCH BOUWEN

Julian namens commissie Energie, Duurzaamheid en Mobiliteit (EDM): we vinden het fijn dat programmacommissie een deel van ons originele voorstel ondersteunt, maar ze steunen een ander deel niet. We zijn het niet eens met de uitleg van de programmacommissie, ze redeneren van een ander uitgangspunt in.

Srish namens de programmacommissie: de programmacommissie is het hier niet mee eens, we hebben gevraagd aan de indieners of we een compromis konden bereiken, maar dit was niet mogelijk.

Amendement 153: verworpen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 154: BEELDEND EN BEGRIJPelijke TAAL: WIJZIGING VAN DE SUBTITELS

Lucas namens EDM hield een lange speech met ingewikkelde woorden, om aan te geven dat begrijpelijke taal belangrijk is.

Srish namens de programmacommissie: we hebben expliciet gekozen voor termen die gebruikelijk zijn in de wetenschap, maar we vinden begrijpelijke taal ook belangrijk. Dit amendement pas echter wel alleen de subtitels aan en niet de tekst zelf. Daarom oordeel congres

Eerste termijn

Oscar aan de programmacommissie: volgende amendement past de inhoudelijke tekst ook aan, hoe kijken jullie daarnaar?

Srish als antwoord op Oscar: oordeel congres

Amendement 154: aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 127: BEGRIJPelijke WOORDEN MET POLITIEKE KLEUR

Lucas namens EDM: om ook in lijn te zijn met de termen die gebruikelijk zijn in de wetenschap vinden we het belangrijk dat deze termen wel in de tekst staan.

Srish namens de programmacommissie: vinden we ook belangrijk, maar zien dit liever in de termenlijst.

Eerste termijn

Titia voor de indiener: vorige amendement beargumenteerde je dat deze termen te ingewikkeld waren, en nu niet meer. Waarom gebruik je hier dan wel weer deze termen?

Lucas als antwoord op Titia: we willen beide gebruiken, zodat ook de wetenschappelijke termen gebruikt worden.

Amendement 127: aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 155: TEGEN DWAALSPOREN VOOR KLIMAATBELEID (NIEUW ARTIKEL) 2/2

Laurens namens EDM: belangrijk dat wij als jongeren ons verzetten tegen klimaatverandering. Solar geo-engineering zorgt er alleen maar voor dat grote bedrijven een excuus krijgen om noodzakelijke veranderingen uit te stellen, verder heeft zulke technologie effect op globaal weer en kwetsbare groepen.

Shrish: we hebben al een deel van het originele amendement overgenomen, maar vinden solar-engineering een te specifiek voor het politiek programma.

Eerste termijn

Merel voor de indieners: programmacommissie zei dat dit te specifiek is, waarom hebben jullie het niet ingetrokken?

Wietse voor de indieners: geo-engineering heeft natuurlijk wereldwijd effect, als we het als EU verbieden, zijn jullie dan niet bang dat andere landen buiten de EU het wel gaan doen?

Laurens als antwoord op Wietse: we zijn ook voor een wereldwijd verbod, maar we willen beginnen in de EU.

Laurens als antwoord op Merel: er worden al plannen gemaakt om hiermee te starten, belangrijk dat wij ons als jongeren hiertegen ook uitspreken

Amendement 155: aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 156: HOUD KLEINE KERNEN BEREIKBAAR

Oscar namens EDM: de originele tekst is prima, maar ik heb liever dat we inzetten op bijvoorbeeld buurtbussen. 1 bus per uur hoeft voor mij geen regel te zijn.

Jelle namens de programmacommissie: oordeel congres, we hebben expliciet een radicaal voorstel gedaan, want we willen vol inzetten om duurzaam openbaar vervoer. De precieze uitwerking van het idee ligt niet vast.

Eerste termijn

Inge voor de programmacommissie: willen we de routes van de bestaande bussen aanpassen of willen we meer bussen?

Liva voor de programmacommissie: geldt elk uur dat ook 's nachts?

Jelle als antwoord op Inge: expres vaag gehouden, we dachten ook aan snelbussen en/of in combinatie met treinen.

Jelle als antwoord op Liva: de letterlijke interpretatie betekent ook 's nachts, maar de praktische invulling zal dat waarschijnlijk niet betekenen. We willen wel dat er 's nachts bussen rijden, maar het moet wel realistisch blijven.

Amendement 156: aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 131: BOTEN GO BRRRRR

Oscar namens EDM: er hoort verboden in plaats van verbonden te staan. We zijn blij dat in de toelichting van de programmacommissie duidelijk wordt gemaakt dat cruiseschepen niet per se cruises zijn, maar we maken het liever expliciet.

Jelle namens de programmacommissie: het merendeel hiervan zijn wel cruises, dus ontraden

Eerste termijn

Julian voor de programmacommissie: ferrydiensten zijn niet het belangrijkste volgens jullie, zijn jullie daarop tegen?

Jelle als antwoord op Julian: ja we zijn ertegen, we willen cruiseschepen overal verbieden. Lijn-ferry's moeten wel gewoon kunnen blijven bestaan, maar dan zonder cruiseschepen.

Amendement 131: verworpen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 188: VOORSTEL TOT WIJZIGING VAN AMENDEMENT 157

Er is enige onduidelijkheid over de stemvolgorde, maar we gaan beginnen met amendement 188.

Laurens namens EDM: dit amendement is een compromis tussen het voorstel van de programmacommissie en die van Emma, we zijn het eens dat parkeerplekken te veel ruimte innemen, maar een invoering van dit concept op dit moment zou zorgen voor een soort competitie. Daarom willen we graag dat er expliciet staat dat dit concept in een ander systeem moet worden ingevoerd.

Jelle namens de programmacommissie: ons advies is ontraden, het voegt een tekst toe die niet nodig is. In het politiek programma staan dingen die we willen bereiken, we willen niet van alle doelen precies uitschrijven hoe we die behalen.

Amendement 188: aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken met ondersteuning van de stemtelcommissie. Het amendement is aangenomen met 31 stemmen voor en 29 stemmen tegen.

AMENDEMENT 157: WIE HET LAAST KOMT, WIE HET HARDST HUILT (GEAMENDEERD MET AMENDEMENT 188)

Doordat amendement 188 is aangenomen, gaan we nu stemmen op amendement 157 met wijzigingen van amendement 188.

Amendement 157: verworpen. Er is gestemd door middel van handopsteken met ondersteuning van de stemtelcommissie. Het amendement is verworpen met 31 stemmen voor en 30 stemmen tegen, dat is niet meer dan 50%+1 stem.

AMENDEMENT 158: VAN GRIJS NAAR GROEN EN BLAUW

Doordat amendement 157 is verworpen gaan we door met amendement 158.

Oscar namens EDM: we willen graag een grijze woestijn voorkomen.

Jelle namens de programmacommissie: overnemen.

Amendement 158: aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 160: BETERE IMPLEMENTATIE VAN DE INDIVIDUELE STUDIETOESLAG

Oscar namens de indieners: er is al een speciale studietoeslag, maar we willen graag de bedragen gelijktrekken en de bureaucratie tegengaan.

Amendement 160: aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 161: WETTELIJKE VERANKERING CULTUUREDUCATIE

Janna namens de indieners: we willen dit wettelijk verankeren. Dit zorgt voor een betere verdeling tussen provincies en gemeentes.

Joeri namens de programmacommissie: dit is vrij specifiek. Daarom oordeel congres, net als de andere voorstellen over cultuuronderwijs.

Eerste termijn

Stein aan de indieners: cultuur heeft andere betekenis voor andere personen.

Janna als antwoord op Stein: dat is niet per se een probleem, verschil daarin mag er zijn. Al staat er al wel een soort definitie in richtlijnen voor cultuursubsidies.

Amendement 161: aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 162: MEER CULTUUREDUCATIE MET KWALITEIT!

Janna namens de indieners: dit voorstel sluit aan op het vorige punt, het zorgt voor meer standaardisatie waardoor er minder verschillen tussen scholen zijn.

Eerste termijn

Inge aan de indieners: in hoeverre is dit niet al gedekt met het vorige amendement?

Veerle aan de indieners: waarom willen jullie dit heel specifiek in het politiek programma zetten, en niet alleen het einddoel?

Janna als antwoord op Inge: vorig amendement ging vooral over een bestedingsverplichting, zodat cultuur niet ergens compleet wegbezuinigd kan worden. Dit voorstel richt zich meer op de specifieke invulling van het onderwijs.

Janna als antwoord op Veerle: dit concept loopt al een tijd, met goede resultaten en een vraag naar meer subsidie.

Amendement 162: aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 163: KUNSTONDERWIJS IS GEEN BIJZAAK

Janna namens de indieners: dit voorstel slaat erop dat veel kunstvakken nu vaak niet gegeven worden door kunstvakdocenten, soms omdat die lastiger te vinden zijn, maar soms ook omdat het idee leeft dat bijvoorbeeld een wiskundedocent wel even een cursus kunst erbij kan doen en dan les kan geven hierin. We willen graag kunstvakdocenten stimuleren.

Eerste termijn

Sjoerd aan de indieners: op mijn school kunnen we geen kunstdocent vinden, waardoor er nu geen les in kunst is, zorgt dit voorstel niet voor een hoger tekort aan kunstdocenten?

Janna als antwoord op Sjoerd: ik snap je punt, we hebben het wel een beetje opengelaten. Er staat "in eerste instantie", om te voorkomen dat het zoeken naar kunstvakdocenten minder snel wordt opgegeven, maar het niet verbieden.

Amendement 163: verworpen. Er is gestemd door middel van handopsteken met ondersteuning van de stemtelcommissie. Het amendement is verworpen met 27 stemmen voor en 28 stemmen tegen.

AMENDEMENT 164: EEN BREDE WAARDERING VOOR KUNSTVAKDOCENTEN

Janna namens de indieners: dit gaat erom dat kunstdocenten vaak op ZZP-basis worden ingezet. Dit voorstel zorgt voor meer zekerheid voor deze docenten.

Eerste termijn

Oscar aan de indieners: ik vind het een sympathieke tekst, maar denk je niet dat dit gaat leiden tot een nog hogere werkdruk?

Pim aan de indieners: in het vorige amendement stond dat de voorkeur uitging naar kunstvakdocenten, is dit niet wat tegenstrijd met deze?

Janna als antwoord op Sjoerd: het idee van dit voorstel is dat je meer verbonden bent aan een school in plaats van meerdere scholen. Meerdere scholen lijkt ons juist onpraktisch.

Janna als antwoord op Pim: het gaat er ons niet om dat deze docenten ineens compleet andere vakken gaan geven, maar meer andere taken erbij, zoals bij de bibliotheek van de school.

Amendement 164: verworpen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 165: ZIJNSTROOMTRAJECT VOOR KUNSTVAKDOCENTEN

Janna namens de indieners: de bedoeling is eigenlijk dat kunstvakdocenten breder onderwijs kunnen geven, door middel van een zijnstroomtraject.

Eerste termijn

Inge aan de indieners: er staat dat deze docenten vrijstelling kunnen krijgen voor sommige vakken, op welke basis vinden jullie dit een goed idee? Waarom zouden kunstvakdocenten deze vakken niet hoeven te volgen?

Janna als antwoord op Inge: er zijn veel kunstvakdocent-opleidingen, waar deze vakken al aan bod zijn gekomen.

Amendement 165: aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 166: EEN POLITIEKE PAPLEPEL

Job namens de indieners: heel veel jongeren krijgen laat pas maatschappelijke vorming, dat is jammer. Jongeren zouden hier veel aan kunnen hebben, als het eerder komt. De programmacommissie had het er in hun uitleg over dat iets minder leuk wordt als het verplicht is, maar dat is ook geen argument op wiskundeles te stoppen.

Joeri namens de programmacommissie: we vragen ons af of dit voorstel een (positief) verschil gaat maken: helpt dit bij de maatschappelijke ontwikkeling van jongeren?

Eerste termijn

Tom aan de programmacommissie: er staat dat het de taak is van de politiek om de jongeren te bereiken, en bij dit voorstel gaat dit via het onderwijs. Hoe denken jullie erover?

Joeri als antwoord op Tom: onderwijs is meer om informatie te geven en te leren over politiek. School hoeft niet aan te geven welke partij je hoort te stemmen.

Job: dit staat niet in mijn voorstel. Het gaat over eerder onderwijs geven.

Amendement 166: aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 167: BRENG HET DEBAT IN HET ONDERWIJS

Job namens de indieners: gewoon fijn als we debatteren kunnen leren.

Eerste termijn

Sjoerd aan de indieners: in principe wordt debatteren bij burgerschapsonderwijs al geven, wat voegt dit toe?

Tijmen voor de indieners: bij taalonderwijs wordt debatteren ook gegeven, zou dit geamendeerd kunnen worden dat dit bij de vreemde talen ook wordt gedaan?

Job als antwoord op Tijmen: nee, ik amendeer het niet.

Tijmen besluit om geen amendement in te dienen over vreemde talen.

Job als antwoord op Sjoerd: het is naar mijn ervaring te weinig, het kan meer.

Amendement 167: aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 168: OOK TAAL IS KUNST

Janna namens de indieners: taal is ook kunst, en deze tekst is te beperkend

Arthur namens de programmacommissie: er staat "zo veel mogelijk" en we willen ook het belang van B1 voor de maatschappij erkennen.

Eerste termijn

Jarno aan de programmacommissie: zou dit niet leiden tot eenheidsworst in de cultuur, en dat de politiek bepaalt wat cultuur is?

Veerle aan de programmacommissie: moeten ambtenaren echt langsgaan bij tentoonstellingen om te controleren op B1, is dit belangrijk genoeg?

Arthur als antwoord op Jarno: ik denk van niet, het is juist belangrijk dat iedereen betrokken kan worden bij tentoonstellingen. Meestal zal dit niet leiden tot een beperking van de kunstenaar.

Arthur als antwoord op Veerle: ik denk niet dat elke regel uitgelegd moet worden hoe het uitgewerkt wordt, maar je zou het kunnen toevoegen als eisen bij subsidieaanvragen.

Amendement 168: aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 169: DE NATIESTAAT VOORBIJ

Frank als indiener: in ons beginselprogramma staat dat we van natiestaten af willen. Dit vind ik een goede invulling daarvan, het maakt niet meer uit wat je nationaliteit is, we zijn allemaal EU-burger.

Arthur namens de programmacommissie: dit is een heel vergaand punt, bijvoorbeeld landen die staten worden. Ik lees dit als dat de EU een federatie wordt. Dit willen we voorleggen aan het congres.

Eerste termijn

Janko aan de indiener: betekent dit dat alle EU-burgers kunnen stemmen voor de Nederlandse tweede kamer?

Frank als antwoord op Janko: ja.

Renzo aan de indiener: Hoe rijmt het recht op soevereiniteit tot het forceren tot federatie?

Frank als antwoord op Renzo: ik ben tegen dwang, forceren staat ook niet ik het voorstel.

Amendement 169: verworpen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 170: GENUANCEERDER CHINASTANDPUNT I

Jeppe als indiener: het originele voorstel was een beetje onduidelijk, waarom zijn we expliciet tegen China, ik neem aan voor een betere mensenrechtensituatie.

Arthur namens de programmacommissie: het congres moet zich uitspreken over hoe we dit invullen.

Eerste termijn

Inge aan de programmacommissie: op dit moment staat dat we tegen het regime zijn. Hoe kijkt de indiener naar taalgebruik en minderheden?

Benide aan de indiener: hoewel ik het eens ben met dit punt, waarom maken we hier specifiek een punt van, en niet van andere plekken? Misschien beter om er een algemener punt ervan te maken?

Arthur als antwoord op Inge: er staat hier regime, en daar bedoelen we een niet-democratische regering mee. Ik ben me bewust van taalgebruik, maar ik denk dat het hier goed is toegepast.

Jeppe als antwoord op Benide: er zijn veel problematische dingen in China, maar we hebben ook Israël-Palestina in het politiek programma staan, dus dit is niet een enkel geval.

Amendement 170: aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

GEWIJZIGD AMENDEMENT 195

Amendement 195 was vooruitgeschoven zodat het gecorrigeerd kon worden op taal. Dit is het nieuwe amendement:

Huidige tekst:

Bedrijven moeten verplicht in hun jaarverslag opnemen hoe zij misstanden en mensenrechtenschendingen voorkomen. Ook moeten zij ingaan op hoe het bedrijf zich aan de doelen voor CO2-reductie uit het klimaatakkoord van Parijs gaan houden. De Autoriteit Consument en Markt gaat hier actief op toezien.

Vervangen door:

Aan de CSRD (Europese richtlijn duurzaamheidsrapportering) wordt toegevoegd dat bedrijven verplicht moeten rapporteren in hun jaarverslag over hoe zij misstanden en mensenrechtenschendingen voorkomen. In deze richtlijn wordt vastgelegd dat bedrijven rapporteren

over hoe ze het klimaatakkoord van Parijs gaan halen en hoever ze daarmee zijn. De Autoriteit Financiële Markten gaat hier actief toezicht op houden.

Toelichting:

De Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD), is een EU-wetgeving dat bedrijven verplicht om meer gedetailleerde informatie te verstrekken over hun duurzaamheidsprestaties. Het doel ervan is om bedrijven aan te moedigen meer transparant te zijn over hun impact op het milieu, de samenleving en governance. CSRD zal naar verwachting de bestaande rapportagevereisten uitbreiden, waardoor bedrijven meer specifieke gegevens moeten verstrekken over zaken als milieuprestaties, sociale verantwoordelijkheid en de impact van hun bedrijfsactiviteiten op de maatschappij. Dit helpt investeerders, consumenten en belanghebbenden beter inzicht te krijgen in hoe bedrijven omgaan met duurzaamheid en maatschappelijke kwesties.

De AFM houdt toezicht op de jaarverslagen en is dus een logischere autoriteit om dit te doen.

Wessel namens de indieners: Nu het ook taal-technisch correct

Gewijzigd amendement 195: aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

CATEGORIE 4

Neele legt kort de spelregels van deze categorie uit.

AMENDEMENT 171: SCHRAPPEN VERBOD OP VERNIELING HEILIGE GESCHRIFTEN

Marijn namens de indieners: vrijheid van meningsuiting is belangrijk, ook via het vernielen van religieuze teksten. Het beschermen van deze teksten, waarvan hun inhoud niet altijd in overeenstemming is met ons programma, gaat te ver.

Srish namens de programma commissie: het verbranden van korans wordt gebruikt als marteltechniek en zorgt voor veel ophef binnen moslimgroepen. Het is onjuist en verkeerd om dit toe te staan, het wordt puur gebruikt om moslimgemeenschappen aan te vallen. Vrijheid van meningsuiting moet niet absoluut zijn, we moeten deze haat niet toestaan.

Eerste termijn

Frank aan de indiener: als christenen ben ik het niet eens met alles wat in de bijbel staat. Verder, verbranding van religieuze teksten is niet milieuvriendelijk, hoe kijkt de indiener daarnaar?

Stein aan de indiener: Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) vindt respect voor minderheden is een belangrijke pijler, hoe kijkt de indiener daarnaar?

Benide aan de indiener: Er staan rare dingen in de religieuze teksten, maar dat betekent niet dat deze gelovigen allemaal stom zijn. Is dit gewoon onhandig verwoord van de indiener?

Marijn als antwoord op Frank: je kan ook milieuvriendelijk vernietigen.

Marijn als antwoord op de rest: ik denk dat dit toegestaan moet zijn, niet dat ik het goed vind.

Punt van Orde, Imraan: ik denk dat dit een "witte mensen praten over zwarte mensen-zaken" is.

Laurens aan de programmacommissie: de programmacommissie heeft het over de context van de verbandingen, en dat het daarom haatzaaiing is. Waarom kiezen jullie dan voor verbieden van heilige geschriften, want hiermee verbied je ook het maken van kunstwerken die dit gebruiken? Waarom laten jullie het niet aan de rechters om de context mee te nemen en te straffen waar nodig? Oscar aan de indieners: ik denk dit een vorm van haatzaaiing is, daarom vraag ik me af waarom het verbod eruit moet, je kan ook kritiek op een andere manier doen?

Srish als antwoord op Laurens: we moeten niet wachten tot rechtspraak over wat wel en niet haatzaaiing is. Anders maken we nooit progressie in dit land.

Marijn als antwoord op Oscar: ik denk dat vrijheid van meningsuiting boven een verbod op haatzaaiing moet staan

Tweede termijn

Oscar aan de indiener: wat vind je van het verbranden van regenboogvlaggen?

Veerle aan de programmacommissie: kan er gereflecteerd worden op het kunst-punt van Laurens?

Srish voor Veerle: kritiek op religie moet toegestaan worden, ook via kunst, maar deze vorm van haatzaaiing moeten we niet in ons land toestaan. We staan wel open voor een mogelijk amendement dat een uitzondering maakt voor kunst.

Marijn als antwoord op Oscar: ik ben erop tegen, maar ik zou het wel toestaan.

Amendement 171: verworpen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 189: VOORSTEL TOT WIJZINGEN VAN AMENDEMENT 133

Frank als indiener van amendement 189: op dit moment vormt de Raad van State de vervanging van het staatshoofd. Met deze wijziging passen we kleine dingen aan om ongeveer hetzelfde te bereiken.

Wessel als indiener van amendement 133: we zijn als DWARS tegen de koning, dan is de Raad van State als staatshoofd ongeveer hetzelfde.

Sheila namens de programmacommissie: de vicepresident van de Raad van State is inderdaad de vervanging van het staatshoofd, maar dat lijkt ons onwenselijk. De Raad van State adviseert onafhankelijk, maar met dit amendement zou die onafhankelijkheid worden aangetast. Ook is er geen verkozen staatshoofd meer met deze wijziging.

Eerste termijn

Job aan Frank: je wil de Raad van State deze taak te geven, het originele amendement wilde het proces transparanter en democratischer maken, denk je dat deze wijziging dat doet?

Stijn aan Frank en Wessel: hebben jullie ook nagedacht over de regentenfunctie?

Frank als antwoord op Job: de Raad van State is onafhankelijk, de leden worden gekozen door de politiek. Het lijkt me belangrijk om die mensen op afstand te houden van de politiek, net als de burgemeester.

Wessel als antwoord op Stijn: zorgt voor ceremoniële functies

Amendement 189: verworpen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 133: HET GAAT OM DE INHOUD, NIET HET GELD

Wessel als indiener: ik vind een ceremonieel staatshoofd onzin, dat is geldverspilling. Lijkt me goed om een staatshoofd te verkiezen.

Eerste termijn

Pieter aan de indiener: wat is de macht en functie van zo'n benoemde minister-president?

Jeppe aan de indiener: de laatste zin [verkiezen van een minister-president] heeft een groot effect, wat vindt de indiener ervan om die laatste zin weg te laten?

Jarno aan de indiener: dit is een soort staatsrechtelijk apenkooien. Hier lopen rollen door elkaar heen, we willen de monarchie afschaffen om het democratischer te maken, maar een verkozen staatshoofd zorgt weer voor veel macht bij één persoon, meer dan bij de huidige minister-president.

Jeppe dient een amendement in om "Er vinden aparte verkiezingen plaats voor de benoeming van de minister-president." weg te halen. Dit wordt overgenomen door de indiener.

Wessel aan Pieter en Jarno: ik wil alleen de titel staatshoofd toevoegen aan minister-president, en die verder geen extra macht geven. Ik denk dat dit staatsrechtelijk kan.

Tweede termijn

Jarno aan de indiener: dan ben ik benieuwd welke andere landen dit ook hebben? Staatshoofd en regeringsleider wil ik graag gescheiden houden.

Quinten aan de indiener: je wil de titel ceremonieel toevoegen. Dat moet expliciet in het voorstel staan dan.

Frank aan de indiener: hoe zit het met het Caribisch gebied van ons koninkrijk?

Wessel als antwoord op Jarno: ik heb geen concrete voorbeelden, maar ik zie ook geen problemen bij de invoering.

Wessel als antwoord op Frank: de onderdelen van het Caribisch gebied zouden zelf mogen kiezen wat ze willen.

Quinten dient een amendement in om "ceremonieel" toe te voegen (133a).

We stemmen daar eerst over, want de indiener neemt het niet over.

Amendement 133a

De monarchie wordt afgeschaft: democratie en een niet-verkozen staatshoofd gaan niet samen. Daarom wilt DWARS dat Nederland een republiek wordt, waarin het staatshoofd, die een ceremoniële rol vervult, de minister-president is en het parlement het hoogste orgaan blijft.

Amendement 133a: aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

Gewijzigd amendement 133: verworpen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 172-A: WIJZIGINGSVOORSTEL OM HOOFDSTUK 2, PUNT 13 OVER "VERPLICHTE REFERENDA" TE SCHRAPPEN

Jeppe namens de indieners: er zijn twee problemen met het originele punt: de interpretatie ervan, en de principiële discussie over landelijke referenda. Referenda zoals over Brexit en Oekraïne werden enorm platgeslagen, en naar een Zwitsers model gaat dit voorstel ook niet.

Aislinn namens de programmacommissie: we willen graag wel naar het Zwitsers model, maar het had beter kunnen verwoord worden.

Eerste termijn

Tom aan de indiener: er wordt gepleit voor andere vormen van referenda, waarom moet dit punt er dan compleet uit?

Jeppe als antwoord op Tom: het Zwitsers model, met regelmatige referenda, is niet te vergelijken met onze staatsinrichting. De originele tekst was niet te interpreteren als het pro-Zwitsers model en willen het er daarom graag uit.

Gewijzigd amendement 172-a: aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

Omdat 172-a is aangenomen bespreken we 172-b niet.

AMENDEMENT 173: HET KAPITALISME HOORT IN DE KLIKO

Renzo namens de indieners: er staat in het politiek programma veel punten om het systeem impliciet aan te pakken, maar niet expliciet. Daarom dit, en de expliciete overgang naar een eco-socialistisch systeem. Dit is waar het politiek programma ook alle kenmerken van heeft, zoals basisinkomen.

Arthur namens de programmacommissie: we zijn het eens met het omverwerpen van kapitalisme, maar het is ons onduidelijk wat eco-socialistisch is. Verder is het ook beklemmend, moeten we dan vasthouden aan die term, en wat als DWARS'ers zichzelf niet zo zien?

Eerste termijn

Rik aan de indiener: wat is eco-socialisme? We zouden dit kunnen opnemen in de begrippenlijst.

Jelle namens de programmacommissie: de begrippenlijst wordt niet op het congres vastgesteld en kan dus later gewijzigd worden zonder amendementen.

Vincent aan de programmacommissie: is het niet juist belangrijk om duidelijk te maken dat we uit het kapitalistische systeem willen?

Laurens aan de indiener: waarom eco-socialisme, kunnen we eco-socialisme eruit halen?

Renzo als antwoord op Rik: eco-socialisme is niet heel precies gedefinieerd, dus er is veel vrijheid in die term. Er zijn wel een aantal kernprincipes.

Renzo als antwoord op Laurens: lijkt me goed om het erin te laten, er wordt veel gepraat over na het kapitalisme, dus ook goed om te benoemen waar we heen willen.

Arthur als antwoord op Vincent: het congres moet beantwoorden of we dit expliciet willen maken

Laurens dient een amendement in om eco-socialisme eruit te halen, wat wordt overgenomen:

Het kapitalisme rust op een systeem van sociale ongelijkheid, uitbuiting, oneindige groei en winstmaximalisatie. Om deze reden schaffen we het kapitalisme af en omarmen we een alternatief systeem, dat staat voor duurzaamheid en rechtvaardigheid, en dat markeert het einde van exploitatie en oneindige groei.

Arthur namens de programmacommissie: dan verandert ons advies in overnemen.

Gewijzigd amendement 173: aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 35: NIET STALLEN VERMOGEN IN EIGEN BEDRIJF

Wessel namens de indieners: de programmacommissie wil bedrijven te belasten, maar dit kan iemand ontwijken via een holding. Dit probleem willen we graag aanpakken.

Arthur namens de programmacommissie: overnemen

Wessel namens de indieners: ik neem alle tekstuele wijzigingen over, ook na stemming.

Amendement 35: aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 177: VERBOD GOKKEN EN RECLAME VOOR GOKKEN

Frank namens de indieners: gokken is eigenlijk een verdienmodel, een spel om mensen geld van arm naar rijk te verheffen. Dit vinden wij niet solidair.

Joeri namens de programmacommissie: de programmacommissie wil graag de discussie op het congres laten zijn. Wel zal een dergelijk verbod illegaliteit stimuleren.

Eerste termijn

Lykle aan de indieners: ik snap dat je het wil verbieden, maar verbieden van drugs en sekswerk zorgde ook voor problemen, hoe kijken de indieners daarnaar?

Frank als antwoord op Lykle: ik denk niet dat dit vergelijkbaar is, gokken is een herverdeling van arm naar rijk en is dus anders. Het verslavingsdeel moeten we met de zorg oplossen, en met dit voorstel voorkomen we dat mensen beginnen met gokken.

Tweede termijn

Stein aan de indieners: je zegt dat het niet vergelijkbaar is, maar mogelijk zorg je wel voor illegale gokcircuits hierdoor?

Frank als antwoord op Stein: we moeten verslaafde mensen juist hulp aanbieden via zorg, gokken is niet iets goeds zoals seks.

Amendement 177: verworpen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 175: FUCK GOKKEN

Omdat amendement 177 niet is aangenomen gaan we verder met amendement 175

Wessel namens de indieners: we hebben met de commissie hier een artikel over geschreven, de aanbevelingen daarvan willen we graag in het politiek programma hebben.

Joeri namens de programmacommissie: overnemen.

Eerste termijn

Renzo aan de indieners: ik wil het graag amenderen met lootboxes.

Wessel namens de indieners: die neem ik over.

Dit maakt de tekst:

41. Een aanzienlijk deel van de mensen met schulden heeft een (online)gokverslaving. Het is van belang om deze verslaving tegen te gaan. DWARS pleit daarom voor het volgende:
- a. Marktwerking in de goksector wordt afgeschaft. Geld verdienen over mensen die gokken wordt verboden;
  - b. Er moet een harde limiet, van 150 euro per maand, komen op wat iemand kan vergokken;
  - c. Het gebruik van meerdere accounts moet worden tegengegaan;
  - d. Krasloten worden verboden;
  - e. Zowel fysieke als online gokreclames worden volledig verboden;
  - f. Lootboxes worden verboden;

Jelle namens de programmacommissie: lootboxes ga ik ook in de begrippenlijst zetten.

Gewijzigd amendement 175: aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

Omdat amendement 175 is aangenomen bespreken we niet 176 niet.

AMENDEMENT 178: PRIVÉLUCHTEN

We bespreken dit amendement niet, omdat de indieners het hebben doorgevlogen naar het zomercongres.

AMENDEMENT 159: GEEN DANSENDE MUIZEN OP TAFEL

Julian namens de indieners: ik wil duidelijk maken dat dit niet tegen de katten is, maar voor de biodiversiteit.

Jelle namens de programmacommissie: we snappen de argumentatie, maar het is wel ingrijpend van de eigenaren van katten, en zeker voor die katten die veel buiten leven.

Eerste termijn

Jasper aan de indieners: ik heb gehoord dat een belletje bij de kat het probleem (voor een deel) kan oplossen, is dat wat?

Laurens aan de indiener: wat voor een signaal geven we hiermee aan andere jongeren?

Merel aan de programmacommissie: reflecteer op de vrijheid van katten tegenover de biodiversiteit?

Julian als antwoord op Jasper: een belletje werkt niet, de katten leren daarmee om te gaan.

Julian als antwoord op Laurens: snap je punt, maar ik vind dat die katten niet meer buiten mogen zonder dat ze worden uitgelaten.

Jelle als antwoord op Merel: biodiversiteit in Nederland is er erg slecht aan toe, maar we willen dieren ook natuurlijk gedrag laten vertonen en dat kunnen katten niet meer met dit amendement.

Tweede termijn

Laurens aan de indiener: mijn vraag was welk politiek signaal dat geeft aan toekomstige DWARS'ers?

Oscar aan de indiener: katten horen hier niet in Nederland, hoe zie je dat?

Julian als antwoord op Laurens: ik denk niet dat het een heel groot effect heeft, het politiek programma wordt niet vaak gelezen door nieuwe of toekomstige leden. Dit lijkt me ook belangrijker dan ledenwerving?

Jelle als antwoord op Oscar en Merel: ik had het niet over natuur, maar over natuurlijk gedrag. Dat is toch echt jagen, dat dat niet in Nederland hoort is een probleem wat wij hebben gecreëerd. We leggen graag de afweging aan het congres voor.

Amendement 159: verworpen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 179: VERBOD TOEGEVOEGD SUIKER. EEN MANGO BEHOUDT HIERMEE ZIJN BESTAANSRECHT DEEL 2

Jelle namens de programmacommissie: we willen graag iets met ongezond eten doen, het helemaal schrappen vinden wij te veel.

Eerste termijn

Tijmen aan de programmacommissie: bij katten waren jullie tegen het voorstel, omdat mensen zelf mogen bepalen, maar hier zeggen jullie dat mensen niet mogen kiezen voor ongezond eten.

Waarom hier niet?

Wietse voor de programmacommissie: wil de programmacommissie geen vegan bitterborrels meer?

Jelle als antwoord op Thijmen: we hebben amendement 159 oordeel congres geven. We zijn niet altijd 100% consistent, maar daar zijn de amendementen voor.

Jelle als antwoord op Wietse: ik hou van bitterballen, maar door het gemak voor ongezond eten weg te halen wordt de keuze simpeler.

Amendement 179: aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken met ondersteuning van de stemtelcommissie. Het amendement is aangenomen met 30 stemmen voor en 28 stemmen tegen.

Omdat amendement 179 is aangenomen gaan we 180 niet bespreken.

AMENDEMENT 181: SEKS IS LEUK!

Oscar als indiener: ik snap de programmacommissie, maar ik denk dat les over onder andere soa's ook moeten gaan over onder andere gezonde relaties.

Joeri namens de programmacommissie: we willen dit graag aan het congres overlaten, we zien in beide opties goede dingen.

Eerste termijn

Elise aan de indiener: er staat "bijvoorbeeld", wil je hier "onder andere" van maken?

Oscar als antwoord op Elise: Ja

De tekst wordt daardoor:

Op de middelbare school moet er aandacht komen voor relationele en seksuele voorlichting. Onderwerpen die hierin aan bod komen zijn onder andere consent en grenzen, genot en plezier, gezonde relaties, en intimiteit. Ook wordt er lesgegeven over anatomie, anticonceptie, SOA's, zwangerschap en veilige seks. Diversiteit op verschillende gebieden van seksualiteit, genderidentiteiten en relaties worden besproken.

Gewijzigd amendement 181: aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 182A: WIJZIGINGSVOORSTEL OP AMENDEMENT '182: GELIJKHEID VAN ONDERWIJS'

Amendement 182 is aangepast met het voorstel van 182a, die is overgenomen, dus de tekst is: Artikel 23 lid 7 van de grondwet, wordt aangepast. Voortaan wordt onderwijs met religieuze uitgangspunten niet meer gefinancierd door de overheid. Bijzonder onderwijs in andere vormen blijft bekostigd door de overheid.

Sjoerd namens de indieners: we willen dat scholen die vanuit een religie wordt vormgegeven niet meer wordt bekostigd vanuit de overheid. Les in religie kan op een andere plek.

Joeri namens de programmacommissie: we nemen hier geen standpunt over in.

Eerste termijn

Janna aan de indiener: als andere vormen van bijzonder onderwijs nog wel bekostigd worden, wordt dan bijvoorbeeld de Forumschool wel bekostigd?

Jeppe aan de indiener: ik vind het huidige voorstel wat verwarrend, welke criteria gelden voor een religieuze school?

Sjoerd als antwoord op Janna: de Forumschool krijgt geen geld want het is een privéschool.

Sjoerd als antwoord op Jeppe: alternatieve schoolvormen hebben een ander onderwijsconcept, in plaats van een religieuze toevoeging.

Tweede termijn

Jeppe aan de indiener: zou het dan mogelijk zijn voor religieuze scholen om een kleine wijzigingen door te voeren en zo toch geld te krijgen?

Elise aan de indiener: klopt het dat religieus privéonderwijs wel gegeven mag worden?

Sjoerd als antwoord op Jeppe: het gaat om de vorm, je mag wel onderwijs over geloof geven, het gaat erom dat religieuze scholen vanuit religie lesgeven.

Sjoerd als antwoord op Elise: ik heb een pokkehekel aan privéonderwijs, ik zou ook graag zien dat daar ook geen religieuze scholen komen, maar dat is een ander punt

Amendement 182: aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 183: TOEGANG TOT ALLE DELEN, EEN VOORSTEL VOOR MEER DIVERSITEIT

Renzo als indiener: dit voorstel zou als extra komen, als financiële prikkel om diversiteit op elke plek te krijgen, voor en achter de camera. Het is geen totaaloplossing maar een extraatje.

Arthur namens de programmacommissie: er zijn zeker problemen bij de NPO, maar de programmacommissie betwijfelt of deze potjes helpen om de problemen op te lossen.

Eerste termijn

Benide aan de indiener: ik ben niet tegen diversiteit potjes, maar als die potjes beheerd worden door oude witte mannen dan is dat ook niet goed? Is daar over nagedacht?

Tom aan de indiener: wie beoordeelt de "toegevoegde waarde"?

Frank aan de indiener en de programmacommissie: zou het kunnen dat omroep zwart hiermee verdwijnt?

Frank dient ook een amendementen in, wat wordt overgenomen door de indiener, waardoor de tekst wordt:

12. De verdeling van geld en zendtijd bij de publieke omroep wordt anders. Er wordt vooral gekeken naar toegevoegde waarde. Het aantal leden telt minder zwaar mee. **Ook worden er extra potjes beschikbaar gesteld om bepaalde producties te stimuleren, met als doel het stimuleren van diversiteit, zowel voor als achter de camera of microfoon, in de locatie van de productie en het type productie.**

Renzo als antwoord op Benide en Tom: mee eens, oude witte mannen zouden het niet beter maken. De implementatie heb ik zeker opengelaten, maar het zou bijvoorbeeld kunnen een onafhankelijke commissie.

Renzo als antwoord op Frank: ik ga ervan uit dat deze potjes maximaal 5% van het budget zouden zijn, dus niet voor het verdwijnen van omroep Zwart zou leiden. Deze potjes zouden nu ook al geïmplementeerd kunnen worden.

Arthur als antwoord op Frank: ik denk dat omroep zwart juist meer een plek zou krijgen.

Tweede termijn

Elise aan de programmacommissie: als je naar het politieke landschap kijkt zou ongehoord Nederland ineens als heel belangrijk gezien kunnen worden, die hebben dan toegevoegde waarde.

Hoe definiëren jullie toegevoegde waarde?

Tom aan de indiener: hoe zou jij het invullen?

Arthur als antwoord op Elise: het ledenaantal van een omroep is nu erg belangrijk, en daardoor gaat het bij de verdeling van geld dus weinig om inhoud. Het is lastig om te definiëren wat toegevoegde waarde is, en daar moeten we een ander moment een keer over nadenken. We laten het op dit moment open.

Renzo als antwoord op Tom: zou iets in de richting van een commissie zijn die qua samenstelling de samenleving reflecteert.

Gewijzigd amendement 183: aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 174: RECLAME: OP=OP!

Rik amendeert zijn amendement, waardoor de eerste zin komt te vervallen, de tekst wordt dus: "Het promoten van producten [...]"

Rik namens de indieners: Westersere economieën moeten volgens DWARS hun productie verminderen, daardoor denk ik dat reclame niet meer toegestaan moet worden voor commerciële organisaties. De consument betaalt indirect voor deze reclames, en het zorgt ook niet voor een representatief beeld van het product. Kleine startups kunnen geen reclames betalen, dus ook voor hen is een verbod voordelig. Reclame is geen noodzakelijk kwaad, gewoon een kwaad.

Arthur namens de programmacommissie: we hebben een aantal mogelijke tegenargumenten gegeven, om het congres te informeren maar zelf een beslissing te laten maken. Stel dat commerciële partijen geen reclame meer mogen maken, dan zouden bijvoorbeeld nieuwswebsites met reclame niet meer kunnen bestaan.

Eerste termijn

Noor aan de programmacommissie: jullie geven tegenargumenten zoals YouTube en andere platformen, maar er wordt ook aan publieke platformen gewerkt, dan zou dit argument ook anders zijn.

Elise aan de indieners: er staat "in ruil voor een beloning", voor wie en wat is die beloning?

Wessel aan de indieners: zijn de indieners zich ervan bewust dat Shell bijvoorbeeld een stichting kan maken voor reclame en dit verbod dan kan ontlopen?

Arthur als antwoord op Noor: online publieke ruimtes zijn er nog lang niet, maar het kost altijd geld om een website online te houden. Tenzij de overheid het betaalt, is er geen andere optie dan een betaalmuur of reclame. Er zijn ook andere dingen, zoals de bus, die goedkoper of gratis zijn dankzij reclame.

Rik als antwoord op Wessel: daar ben ik me van bewust, maar heb ik er geen oplossing voor. Ik nodig je ook uit om voor het volgende congres een wijzigingsvoorstel te schrijven.

Rik aan Elise: als ik een bedrijf heb, en ik wil dat mensen mijn producten kopen, en ik jou betaal om mijn producten te promoten: dan is het geld een beloning om te promoten.

Frank dient een amendement in om beloning te verduidelijken, de indiener neemt dit over, waardoor de tekst wordt:

Toevoegen:

Het betaald promoten van producten of diensten wordt verboden voor commerciële organisaties.

Wietse aan de indieners: hebben jullie nagedacht over de impact op de sportwereld, en de impact op de mensen die betaald worden door de platformen die hun inkomsten krijgen via reclame, zoals journalisten en videomakers?

Titia aan de indieners: Hoe zit het met een bord buiten bij een lokaal restaurantje of een kleine supermarkt die hun producten willen promoten?

Rik als antwoord op Titia: dat mag nog volgend dit voorstel, want je geeft niemand een beloning om jouw producten of diensten te promoten.

Rik als antwoord op Wietse: dit is lastig, in een ideale wereld zou de sportsector meer geld krijgen van de overheid, maar ik heb geen oplossing. Ik nodig je wel uit om een voorstel te schrijven om het aan te pakken. Verder, de huidige bedrijven die werken met reclames moeten opzoek gaan naar een andere inkomstenbron, zoals een abonnement.

Tweede termijn

Oscar aan de indieners: Coca-Cola zou met dit voorstel wel gewoon een billboard kunnen kopen voor hun eigen reclame?

Elise aan de indieners: alleen de tussenpersoon mag hierdoor niet meer, klopt dat?

Hilbert aan de indieners: valt hieronder ook het produceren van reclame? Denk aan flyers die Coca-Cola zelf verspreid.

Rik als antwoord op Oscar: dat zou kunnen. Dan roep ik op om voor amendement 194 te stemmen

Rik als antwoord op Elise: Een bedrijf betaalt vaak een tussenpersoon om reclame te maken, ik denk niet dat er veel uitzonderingen hierop zijn.

Arthur: er zit wel een kleine inconsistentie in het politiek programma omdat we het verbod op gokreclame er wel weer in hebben gezet.

Rik als antwoord op Hilbert: het dumpen van papier is al verboden.

Gewijzigd amendement 174: verworpen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 194: RECLAMEVERBOD

Jitske als indiener: in de publieke ruimte worden we ook overspoeld door reclame, en dat wil ik graag verbieden.

Arthur namens de programmacommissie: overnemen.

Eerste termijn

Benide aan de indiener: is echt een verbod voor alles en iedereen? Betekent het dan ook dat wij als DWARS en GroenLinks geen reclame mogen maken?

Oscar aan de indiener: er is ook reclame van goede doelen, worden die ook verboden?

Oscar aan de indiener: Coca-Cola en je kleine restaurantje zijn nu hetzelfde voor dit verbod.

Jitske als antwoord op Benide en Oscar vraag 1: dat wil ik, ja

Jitske als antwoord op Oscar vraag 2: ik denk dat er wel een verschil moet zijn tussen de naam van je restaurant boven je deur hebben en Coca-Cola. Daar moeten we het op een ander moment over hebben.

Tweede termijn

Oscar aan de indiener: WNF, Greenpeace en andere zijn afhankelijk van donaties, en die worden door dit verbod flink benadeeld.

Jitske als antwoord op Oscar: er zijn ander manieren om mensen te bereiken, buiten de publieke ruimte om. Ik denk dat het lastig en niet wenselijk is om uitzonderingen te maken.

Frank dient een amendement in, die niet wordt overgenomen door de indiener (194-a), die luidt: *Er komt een verbod op reclame in de publieke ruimte.*

Arthur namens de programmacommissie: het originele voorstel is meer in lijn met de rest van het politieke programma.

Derde termijn

Laurens aan de indiener: zou het wel toegestaan zijn in de digitale publieke ruimte?

Jitske als antwoord op Laurens: in mijn hoofd is een publieke ruimte altijd fysiek, en volgens Jelle zijn er eigenlijk geen digitale publieke ruimtes.

Amendement 194-a op amendement 194: verworpen. Er is gestemd door middel van handopsteken met ondersteuning van de stemtelcommissie. Het amendement is verworpen met 27 stemmen voor en 31 stemmen tegen

Amendement 194: aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 184: ERKEN ETNISCHE ZUIVERING EN GENOCIDE OP DE PALESTIJNEN

Renzo namens de indieners: wat er nu gebeurt in Gaza is vreselijk, en we kunnen het niks anders noemen dan een genocide. Lees vooral onze toelichting. Ik sta open voor vragen.

Sheila namens de programmacommissie: het woord genocide moet niet te vaak gebruikt worden, dan verliest het zijn betekenis. DWARS moet zich natuurlijk uitspreken tegen de misdaden in Gaza, maar we laten dit over aan het congres.

Eerste termijn

Wouter aan de indieners: stel je voor dat over 3 jaar de situatie enorm verbeterd is, dan staat er nog steeds dat Israël zich schuldig maakt, kunnen we er "hebben schuldig van gemaakt" van maken?

Elise aan de programmacommissie: staan jullie er wel positief tegenover als het door meer organisaties genocide wordt genoemd?

Frank aan de programmacommissie: is het niet beter om genocides te benoemen als we ze zien, en niet onnodig voorzichtig zijn?

Renzo als antwoord op Wouter: nemen we niet over, omdat het nu nog bezig is, en mocht het eenmaal voorbij zijn, dan kunnen we de tekst daarna wijzigen. Met jouw voorstel impliceer je dat het al voorbij is.

Sheila als antwoord op Frank: we staan positief tegenover het voorstel.

Sheila als antwoord op Elise: we laten het oordeel graag aan het congres, omdat het hele onderwerp gevoelig ligt.

Tweede termijn

Elise aan programmacommissie: als het hele onderwerp gevoelig is, waarom staat het dan wel in het politiek programma?

Srish als antwoord op Elise: we staan niet negatief tegenover gevoeligheid, er staan al een aantal punten over gevoelige onderwerpen in het politiek programma. Omdat het niet ons eigen punt is, willen we graag ruimte voor discussie op het congres maken.

Derde termijn

Elise aan de programmacommissie: ik snap dat jullie gevoelige dingen benoemen, waarom nemen jullie het dan niet over?

Sheila als antwoord op Elise: we staan er inhoudelijk positief tegenover, maar we willen het graag overlaten aan het congres.

Wouter dient een amendement in (184-a), wat niet wordt overgenomen, die luidt:

32. Nederland en de Europese Unie kunnen een belangrijke rol spelen in het conflict tussen Israël en Palestina. We moeten toewerken naar een oplossing van één seculiere staat waarbij verschillende bevolkingsgroepen elkaar niet meer als vijand zien. De bezetting van Palestijns gebied moet direct worden beëindigd. **De Nederlandse overheid moet erkennen dat Israël zich schuldig heeft**

gemaakt aan apartheid, kolonialisme, etnische zuivering, en genocide. Nederland en de Europese Unie moeten economische, diplomatieke en politieke druk uitoefenen op Israël om de schending van mensenrechten te stoppen.

Julian aan Wouter: is het niet gewoon mogelijk om het voorstel te laten, en het een later congres aan te passen als nodig?

Wouter als antwoord op Julian: dat is het alternatief, ik vind het alleen niet logisch omdat het politiek programma een aantal jaar vaststaat.

Wouter trekt toch zijn amendement terug na wat overwegingen.

Frank dient een amendement in (184-b), wat niet wordt overgenomen, die luidt:

32. Nederland en de Europese Unie kunnen een belangrijke rol spelen in het conflict tussen Israël en Palestina. We moeten toewerken naar een oplossing van één seculiere staat waarbij verschillende bevolkingsgroepen elkaar niet meer als vijand zien. De bezetting van Palestijns gebied moet direct worden beëindigd. **De Nederlandse overheid moet erkennen dat Israël schuldig is aan apartheid, kolonialisme, etnische zuivering, en genocide.** Nederland en de Europese Unie moeten economische, diplomatieke en politieke druk uitoefenen op Israël om de schending van mensenrechten te stoppen.

Frank trekt zijn amendement terug na wat overwegingen.

Amendement 184: aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 185: TWEE STATEN OPLOSSING

Marijn als indiener: we hebben allemaal hetzelfde doel, Palestijnen die in vrijheid kunnen leven. Het huidige politieke programma zal alleen maar leiden tot meer geweld en doden. Een twee staten oplossing is de enige oplossing.

Srish namens de programmacommissie: de twee staten oplossing wordt vaak aangehaald in academische kringen, maar het is geen realistische oplossing.

Eerste termijn

Elise aan de indiener: de VN heeft ooit de twee staten oplossing geopperd, dat lijkt niet te werken, waarom nu wel?

Benide aan de indiener: ik denk dat dit amendement laat zien dat DWARS een hele witte plek is, vanuit het veilige witte westen negeren we de roep vanuit Palestina en mensen eromheen. Door de twee staten oplossing te willen, geven we een beloning aan de kolonisten van Israël. Zou je dit amendement willen terugtrekken?

Tom aan de indiener: het huidige bestuur heeft samen met andere PJO's gepleit om te pleiten voor een twee staten oplossing, hoe verhoudt dit amendement zich tot deze strategie?

Marijn als antwoord op Benide: ik kan niet veel zeggen over of DWARS wel of niet een witte plek is. Palestijnen hadden jaren geleden het recht om terug te vechten, maar nu wonen er tal van Israëliërs

op veel van hun originele land. Je kan niet oneindig teruggaan in de geschiedenis om te zoeken naar een tijd dat je wel recht had op een bepaalde plek.

Marijn als antwoord op Elise: het heeft deels wel en deels niet gewerkt, Israël heeft veel concessies gedaan (en daarna ook weer opgegeven). We zijn dichtbij een twee staten oplossing geweest, en nooit bij een één staten oplossing.

Srish als antwoord op Tom: het bestuur is gebonden aan het politiek programma, en moet onze mening uitdragen. In ons verleden hebben we vastgehouden aan ons pacifistische houding, tijdens het uitbreken van de oorlog in Oekraïne, die houding hebben we daarna ook aangepast. Dat het er staat betekent niet dat we onze mening nooit kunnen wijzigen.

Jeppe aan de indiener: een één staten oplossing is niet dat we teruggaan naar puur Palestijns grondgebied, maar dat zowel Palestijnen en Israëliërs onder een staat samenleven. Er is nooit gevochten voor een één staten oplossing, alleen voor een twee staten oplossing, die ook steeds onrealistische wordt. Die één staten oplossing is misschien de enige realistische oplossing. Palestina is niet levensvatbaar als zelfstandig land, waarom een twee staten oplossing wel?

Marijn als antwoord op Jeppe: Palestina is op dit moment geen soevereine staat, ik ben ook tegen kolonialisme. Maar Israël gaat hun land nooit opgeven, dus we moeten met diplomatiek naar een twee staten oplossing werken.

Tweede termijn

Benide aan de indiener: als er een ding is wat we proberen hier als DWARS, is om de wereld te veranderen. We stellen in ons politiek programma een ideale wereld voor, en wij gaan met ons programma dit fixen. Op welke manier, met alles wat er gaande is, kan je nog zeggen dat een twee staten oplossing niet koloniaal is?

Laurens aan de indiener: de indiener blijft hameren op het realisme van een twee staten oplossing, hoe is dit realistisch als het gaat om een stabiele situatie creëren, want je hebt dan nog steeds twee staten die in spanning met elkaar leven?

Oscar aan de indiener: de vraag over terugtrekken is niet beantwoord.

Marijn als antwoord op Benide: je kan zeggen dat in 1984 Israël kolonialisme heeft gepleegd, maar ik denk niet dat we ver de geschiedenis in moeten teruggaan, want dan zou je alle staten van de wereld moeten opheffen, omdat elk land veroverd is. Met de twee staten oplossing beëindig je wel het kolonialisme van Israël.

Benide: het hele feit dat Israël bestaat is koloniaal.

Marijn als antwoord op Laurens: zodra je een soevereine Palestijnse staat krijgt met enige hulp, kan je wel werken aan een Palestina zonder erbarmelijke omstandigheden.

Marijn als antwoord op Oscar: in een ideale wereld zou je een één statenoplossing hebben, maar ik denk niet dat dat nu realistisch is. Ik trek mijn voorstel niet terug.

Inge aan de indiener: historische context is wel belangrijk, Israël heeft veel grondgebied ingepakt, waar ook Palestijnse nederzettingen waren. Wil je in je twee staten oplossing de huidige grenzen

aanhouden, en hoe kijk je er dan naar dat de Palestijnse staat veel minder grondstoffen heeft dan de Israëliëse?

Job aan de indiener: zijn we ervan bewust van het effect als we zeggen dat we voor een twee staten oplossing zijn? Daarmee bevestigen we dat Westerse staten landen kunnen binnenvallen, opsplitsen en na een bepaalde periode dat valideren.

Stijn aan de indiener: met de diplomatiek komen we volgens de indiener wel tot een oplossing, maar dat is hier nog nooit gelukt?

Marijn als antwoord op Job: we moeten natuurlijk tegen invasies zijn.

Marijn als antwoord op Inge: ik weet niet hoe het land verdeeld moet worden, ik denk dat er dan rekening gehouden moet worden met locaties van bevolkingsgroepen en grondstoffen.

Marijn als antwoord op Stijn: diplomatiek kan op verkeerde en betere manieren gaan, doordat het Britse mandaat fout was, betekent niet dat het bestaan van de Israëliëse staat fout is.

Amendement 185: verworpen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

AMENDEMENT 40: OP NAAR EEN ROOKURIJE GENERATIE (WERKTITEL: ROKEN IS LAME)

Oscar namens de indieners: hoi allemaal, roken is lame. Het voorstel spreekt vrij voor zich, naar het Nieuw-Zeelands model.

Joeri namens de programmacommissie: overnemen

Eerste termijn

Wouter aan de indiener: we schieten snel in de reflex om alles te verbieden, maar moeten we alles verbieden of moeten mensen ook verantwoordelijkheid hebben?

Thijmen aan de programmacommissie: hoe maakt de commissie de afweging tussen dit overnemen maar het gokken verbod niet?

Lykle: lame is niet inclusief taalgebruik

Jarno aan de indiener: geldt dit ook voor cannabis? Willen we als progressieve vereniging alles verbieden?

Oscar als antwoord op Lykle: lame betekent stom.

Oscar als antwoord op Jarno: dit gaat over tabak, ik ben voor drugs. Door roken zijn er 20.000 doden per jaar, druggerelateerde doden zijn 300.

Oscar als antwoord op Wouter: dit gaat over een generationeel verbod, hiermee voorkom je dat mensen starten met roken.

Joeri als antwoord op Thijmen: dit is al getest, en de illegaliteit valt wel mee in Nieuw-Zeeland. Bij gokken was dit niet het geval.

Tweede termijn

Elise aan de indiener: roken brengt veel doden met zich mee, is minder vergrijzing niet goed?

Wouter aan de indiener: tekenend dat iedereen in deze zaal wel mag roken de rest van hun leven, maar de generaties na ons niet. Ik mis generationele solidariteit.

Oscar als antwoord op Elise: er was ook een amendement ingediend die daarover ging.
Oscar als antwoord op Wouter: door de behoefte niet te creëren voor een generatie, faseer je het langzaam uit.

Amendement 40: aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

STEMMING POLITIEK PROGRAMMA

We stemmen nu voor het politiek programma zoals vandaag gewijzigd.

Het gewijzigde politiek programma: aangenomen. Er is gestemd door middel van handopsteken.

EINDE

We behandelen promoties, huishoudelijke mededelingen en bedankjes.

Het congres wordt gesloten om 17:54.